БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Буряад үнэн

КПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой, Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй орган

(9129) | 1959 оной декабриин 19, суббото | Сэн 20 мүнгэн

Һайн дүнгүүд шэнэ амжалтануудта зоригжуулна

59 ондо—долоон жэлэй түрүү- жэлдэ республикымнай ара- ажахын али бүхы һалбаринууд бэшэ үрэ дүнгүүдые туйлаба. а табиһан зорилгонуудпай ам- татайгаар дүүргэгдээ гэжэ хэ- дэ алдуу болохогүй. Долоон эй түрүүшын жэлэй даабари- ые нэрэтэй түрэтэйгөөр бэе- хын түлөө тэмсэжэ ороһон. убликын промышленна пред- тинууд бүхы дээрээ 11 һарын- түсэбые 103,7 процент дүүр- Үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеын- й сасуулбал, промышленна дбэриин хэмжээнь 1959 ондо процент ехэ болоо.

оциалистическэ хүдөө ажахым- шье энэ жэлдэ хэзээ хэзээнэй- э һайн амжалта туйлаа. Бүхы малнуудай талаар абажа ха- да, урда урдынхиһаа баян ур- абтанхай. Энээнэй ашаар рес- ликымнай колхоз, совхозууд тү- өө үлүүлэн 3 миллион 361 мян- пүүд орооһо таряа, 13928 цент- мяха, 730 мянган үндэгэ, 43 ган центнер сахарай свёкло гү- дэ худалдаа. Республикамнай ндэ һү худалдаха жэлэйнгээ б байгша оной декабриин 15-да 6 процент дүүргэжэ, түсэбһөө үлэн 3756 центнер һү тушааба. өөшье һү тушаалга үргэлжэл- р. Бүхы түрэлэй малнуудай тоо гойшье нилээд олошороо. Мал алай продукци элбэг дэлбэгээр эдбэрилдэг боложо, хүн бүхэндэ а, тоһо, һүнэй хүртэсын талаар рикые хүсөөд, ахижа урдань хо гэжэ Коммунистическэ пар- нгаа табиһан түүхэтэ зорилгые үүлгэдэ хубитаяа оруулхын ту- а республикамнай түрүүшын ьтой алхам хэбэ.

нэ жэлдэ культурна байгуулал- мнай түүхэдэ мартагдашагүй даһан алтан үзэгүүдээр бэшэг- э. Коммунистическэ партиингаа инскэ национальна сэсэн мэргэн итикые хэлбэришэгүйгөөр бэе- лжэ байһанай ашаар туйлагда- амжалтануудаа Москвада мэнэ болоод дүүрээшэ Бурядай ис- ство болон литературын дека- а харуулаад, тэндэхи олонии- зүгһөө үндэр сэгнэлтэ абаабди. еспубликымнай бүхы ажалшад оон жэлэй түрүүшын жэлдэ мсыгаа шамажа, хормойгоо уугаад, унаһан малгайгаа абаха» өөгүйгөөр ажаллаба. Арадай ахын алишье һалбарида бүтээг- эн ехэ хэрэгүүд, бэелүүлэгдэһэн илгонууд, туйлагдаһан амжал- нууд тэдэнэй шэн габьяата алай үрэ дүн гээшэ. «Долоон эй түсэбые болзорһоонь урид үргэхын түлөө!» гэһэн уряатай эдэ арадай социалистическэ мү- сөөнэй долгин хаа хаанагүй — омышленна предприятинуудта, нэ барилганууд дээгүүр, колхоз он совхозуудта хүсэтэйгөөр эб- рнэ.

Зүгөөр совет хүнүүдэй нангин шалынь юуб гэхэдэ, тэдэнэр бү- эһэн хэрэгээрээ, бэелүүлһэн зо- лгоороо һанаагаа амараад һуу- а һанадаггүй, харин саашадаа и ехэ юумэ бүтээхэ гэжэ үнэн рхэнһөө оролдодог байна. Яаха- аб гэбэл, совет хүнүүдэй урда эрһөө үдэртэ улам харюусалга- зорилгонууд табигдажа байдаг юм. Коммунизм тээшэ урагшаа рижо ябаһан манай социалисти- скэ ороной хүгжэлтын жама ёһо- инь иимэ бшуу.

Тиимэһээ 1960 ондо—түүхэтэ до- сн жэлэй хоёрдохи жэлдэ рес- публикымнай арадай ажахын урда бүри ехэ харюусалгатай зорилго- нууд табигданхай. Бурядай АССР- эй (табадахи зарлалай) Верховно Соведэй гурбадахи сесси 1960 ондо республикынгаа арадай ажахые хүгжөөхэ гүрэнэй түсэб, тэрэшэлэн 1960 оной гүрэнэй бюджет тухай асуудал дэлгэрэнгыгээр зүбшэн хэлсээд, ерэхэ жэлэй зорилгонуу- дые тодорхойлбо.

Жэшээлхэдэ, долоон жэлэй түсэ- бэй ёһоор, гүрэнэй, нютагай болон кооперативна промышленностиин продукцинь түрүүшын хоёр жэл соо 16 процент ургахаар хараалагда- һан аад, мүнөө 25 процент хүрэтэр ехэ болохоор түсэблэгдэбэ. Бүхыдөө гүрэнэй, нютагай болон коопера- тивна промышленностиин продук- цинь энэ жэлэйхидэ орходоо 13 процент нэмэхээр хараалагдаа. Промышленна продукци бүхэн ур- да урдынхиһаа ехээр үйлэдбэри- лэгдэхэ болоно. Тиихэдэ продук- циин шанарые эрид һайжаруулха, өөрынь үнэ сэнгые химдаруулха гэ- һэн зорилго эрид хурсаар табигда- на. Ажалай бүтээсые эли байса ехэ болгожо шадаал һаа, энэ зорил- го амжалтатайгаар бэелүүлэгдэхэ байна. Сэхыень хэлэхэдэ, промыш- ленна предприятинуудай, илангаяа барилгын эмхи зургаануудай хү- дэлмэридэ энэ талаар ехэхэн ду- тагдалнууд бии байһаар. Промыш- ленна зарим продукциин шанар муу аад, сэнгынь ехэ байха юм. Барилганууд хэмгүй ехээр унжа- гайрна, олонхи ушарта хангалта- гүйгөөр баригдана. Олохон пред- приятинуудта ажалай бүтээсэ бага байһаар. Эдэ дутуунуудые түргэ- нөөр усадхаагүй һаа, урдаа байһан ехэ зорилгонуудые бэелүүлхэ бэр- хэтэй болохо байна. Промышленна предприятинуудай хүтэлбэрилэг- шэд, партийна организацинууд энээн тушаа эртээнһээ шухала хэм- жээнүүдые абаха болоно.

Республикымнай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд бүри эршэмтэй- гээр ажаллаха ушартай. Хүдөө ажахын продукци урдынхиһаа бү- ри ехээр үйлэдбэрилхөөр хараалаг- данхай. 1960 ондо мяха—25,5 про- цент, һү—33,4 процент, ноһо—29,6 процент, үндэгэ—87,3 процент, саха- рай свёкло—40 процент, овощь — 22 процент, хартаабха—хоёр дахин ехээр абтаха ёһотой.

Хүдөө ажахымнай хүдэлмэрилэг- шэд хараалһан зорилгонуудаа ам- жалтатайгаар бэелүүлхэ дүүрэн арга боломжотой. Аймаг бүхэндэ, колхоз, совхоз бүхэндэ үндэр баян ургасын мастернууд, эрхим түрүү малшад, хэрэгээ шудалһан мэргэ- жэлтэд олоор урган гаранхай. Тэ- дэнэй ажалые зүбөөр эмхидхээд, оролдосотой һайнаар ударидаад, бодото туһаламжа үзүүлээд бай- гаа һаа, тэдэнэрэй юушье бүтээжэ шадахань лабтай. Энэ талаар пар- тиин райкомууд болон аймгүйсэд- комуудай урда, колхоз, совхозуу- дай хүтэлбэрилэгшэдэй, эхин парт- организацинуудай урда ехэ хүндэ- тэй, харюусалгатай зорилго табиг- дана.

Долоон жэлэй түрүүшын жэлэй дүнгүүд ажалша хүн бүхэнэй оюун сэдьхэлдэ омогорхол түрүүлхэһээ гадна, саашадаа улам ехэ амжал- та туйлахаар зоригжуулна. Иигэжэ зоригжоһон республикымнай ажал- шад 1960 ондо — долоон жэлэй хоёрдохи жэлдэ урда урдынхиһаа улам ехэ шэн габьяатайгаар ажал- лажа, бүри ехэ амжалта туйлахаар бэлэн байһанаа мэдүүлнэ.

Хүдөө бэшэгшэдэй шалгалта ЮУ ХАРУУЛНАБ?

ГУРБАДАХИ ФЕРМЭ ГЭЭГДЭҺЭЭР

Хориин совхозой хүдэлмэрилэг- шэд энэ жэлдэ бүтээсэтэй һайнаар ажаллажа, урда урдынхиһаа ехэ үбһэ тэжээл бэлдэһэн. дунда зэр- гээр гектар бүриин 11,1 центнер орооһо таряа хуряажа абаһан байна. Тиигэжэ нёдондонойхиһоо хоёр дахин ехэ үбһэн бэлдэгдэһэн юм. Хэрбээ үнгэрэгшэ жэл эндэ оройдоо мянган тонно силос дараг- даһан һаа, мүнөө арба мянган тон- нодо хүргэгдэһэн байна бшуу. Зе- лёнко нёдондо бүхы малда бэлдэг- дээгүй аад, мүнөө хамтадаа жара мянган центнер абтаа гээшэ.

Иигэжэ малай ашаг шэмые саа- шадаа горьтойгоор дээшэлүүлхэ, мяха ехээр абаха, гүрэндөө ехээр тушааха арга нүхэсэл совхоздо бии болоо һэн. Бүхы арга боломжоёо нягталан тооложо үзөөд, совхозой дүршэлтэй малшад, мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд бурую, хашара- гуудые намар, үбэлдөө олоор ша- хан түлжүүлхэ социалистическэ шэнэ уялгануудые абаһан байна.

Совхозой нэгэдэхи, гурбадахи, табадахи, долоодохи фермэнүү- дэй абаһан уялгаяа хэр зэргэ бэе- лүүлжэ байһыень һая шалгабабди. Тиихэдэмнай шахажа түлжүүлэгдэ- хэ хашараг, буруунуудай тус бү- риин шэгнүүрые сүүдхэдээ 500 грамм һаа бага бэшээр нэмээхэ гэ- һэн уялгаяа бэелүүлжэ байһан фер- мэ, гүүртэнүүд олон байба. Жэ- шээлхэдэ, табадахи фермэдэ түл- жүүлэгдэхэ 277 толгой буруунуу- дай, шахагдаха 106 хашарагуудай зургаан гүүртэ октябриин нэгэнһээ хойшо эмхидхэгдэһэн бай- гаа. Мал ажалда үнинэй ябажа, ехэ дүршэл шадабаритай болоһон хүнүүд тэндэ табигданхай. Гүүртэ бүхэндэ 5—7 үхэр тэмдэг- лээд, тэдэнэйнгээ ямараар мяха- жажа байһаниие үе үе болоод лэ шэгнэжэ үзэдэг. Шахан түлжүүл- хээр табигдаһан бүхы малаа энэ оной декабриин нэгэндэ фермын- хидэй шэгнэжэ үзэхэдэ, тэдэнь һа- ра соо хамта 49,54 центнерээр нэ- мэһэн байгаа. Иихэдээ буруу, ха- шараг бүхэнэйнь дунда зэргыч шэгнүүр сүүдхэдээ 500 граммаар нэмээгдэһэн болоно. Долоодохи фермэдэ шахахаар табигдаһан 169 хашарагай тус бүриин шэгнүүр ноябрь һарада сүүдхэдээ 502 грам- маар нэмээгдээ.

Ноябриин нэгэнһээ хойшо совхо- зой долоодохи фермэдэ шахагдаха 50 толгой, түлжүүлэгдэхэ 52 бу- руу, хашарагуудай хоёр гүүртэ шэнээр эмхидхэгдээ һэн. Эндэхи залуу малые һарын һүүлээр шэг- нэхэдэ, тус бүриинь шэгнүүр сүүд- хэдээ 557 граммаар нэмэһэн байба.

Залуу мал зүбөөр шахажа түл- жүүлхэ социалистическэ уялгаяа үлүүлэн дүүргэжэ байһан эрхим буруушадай тоо олошорно: Жэ- шээлбэл, олон жэл мал хараһан шадамар буруушан Балма Ракшае- ва хоёр һарын саада тээ 40 буруу түлжүүлхэеэ тушаажа абаһан юм. Түрүүшын үдэрһөө эхилээд буруу бүридөө сүүдхын 2 килограмм үб- һэ, табан килограмм зелёнко, 800 грамм комбикорм, 2 килограмм һэ- лоомо эдюулнэ. Игаабари дулаан үдэр таряа талханай һуурида тэ- дэниие абаашажа адуулдаг бай- гаа. Малайнгаа байрые хүйтэрхэ- һөө урид һайса дулааlһан, дэбди- хэ хохироо саг соонь бэлдэһэн байжа, түрүүшын ольбондо тэдэнээ сошордуулаагүй. Оролдожо ажал- лаһанай ашаар Балма Ракшаева буруунуудайнгаа толгой бүриин шэгнүүрые ноябрьда сүүдхын 592 граммаар нэмээгээ. Пенсидэ гара- хаяа байһан, дүршэлтэй бэрхэ мал- шан Ринчин-Ханда Цыбикова (гур- бадахи фермэ) 50 буруу даажа абаад, совхозой түрүүшүүлтэй ана мана ажаллана.

—Хүдэлмэриин наһанһаа гаража байбашье, мяха элбэг ехээр аба- даг болохо хэрэгтэ хубитаяа оруул- хаар шиидээб. Буруунуудайнгаа тус бүриин шэгнүүр сүүдхын 500 граммаар нэмээхэ уялгатайб. Ноябриин дүнгөөр 534 граммда хүргөөб. Саашадаа тэдэнээ бүри- шье горьтойгоор нэмээхэ байхаб,— гэжэ Ринчин-Ханда Цыбикова най- дамтайгаар хөөрэнэ. Илья Хоро- шунов, Леонид Вахрушев (нэгэдэ- хи фермэ), Осор Найданов (долоо- дохи фермэ) гэхэ мэтэ магтаалтай буруушад декабриин 22-то нээгдэ- хээ байгаа КПСС-эй ЦК-гэй Пле- нумдэ ажалай бэлэг барихань.

Зүгөөр залуу мал шахажа түл- жүүлхэ асуудалда совхозой зарим фермынхид зохихо анхарал таби- нагүй. Жэшээлбэл, гурбадахи фер- мэдэ (эрхилэгшэнь нүхэр Баянов) 266 буруу, хашараг октябрь һа- рын эхеэр илгагдаад, харууһалаг- дажа байнхай. Декабриин эхеэр тэ- дэниие шэгнэхэдэ, толгой бүриинь шэгнүүр сүүдхэдээ оройдоол 280 граммаар нэмэһэн байгаа. Яахадаа иимэ ушар тохёолдооб гэхэдэ, ша- хажа түлжүүлэгдэхэ эдэ малда тогтоогдомол рационой ёһоор тэ- жээл үгтэнэгүй. Буруу, хашараг бүридэ үдэртөө 3 килограмм зелён- ко, 2 килограмм үйрүүлэгдээгүй овёс, 2—3 килограмм гутанги үбһэ үгэнэ.

— Һайхан зелёнко эдижэ бай- һан мал буритажа харалшаһан үб- һэ дутэ үзэнэгүй, тиигээд тэрэнь миил үригдэхэ, гэшхэгдэхэ ушар- тай болоно. Энээн тушаа хүтэлбэ- рилэгшэдтөө ходол хэлэгшэбди. Теэд тэрээнһээмнай үрэ гаранагүй ха. Ганса зелёнкоор мал яагаад мяхажахаб даа,—гээд гурбадахи фермын буруушад гомдолтойгоор мэдүүлнэ.

3-дахи фермэдэшье, совхоздошье буруу, хашараг бүхэндөө сүүдхын арбан килограмм силос үгэдэг байха арга бии. Теэд аяар март һараһаа тэрэнээ эдюулхээр хараалнабди гэжэ совхозой главна зоотехник нүхэр Громов хөөрэнэ.

Тэжээл буйлуулжа эдюулхын тулада оролдолго гаргагданагүй. Кормозапарнигшье бэлдэгдээгүй. Һолоомо дэбтээгээд, зөөлэрүүлээд- шье эдюулжэ болохо байгаа. Тии- мэшье юумэн үгы. Тэжээлэй даб- һаншье үнихэнэй үгтэнэгүй. Фер- мын түб шадар байратай гурбан гүүртэ залуу мал һаяханайл бү- леэдхэгдэһэн уһаар уһалагдадаг болоо.

Тус фермын Хара хужарта байр- лаһан зуун гушан толгой буруу, ха- шарагууд тэжээлээр ходо дуталда- жа, бүлеэн уһаар уһалагданагүй. Эдэ мал түрүүн харууһалжа бай- һан нүхэр Сумбонов бирагай тэ- жээл эдюулэнгүй, тэдэнээ хожом болотор хагданда бэлшээгээ. Иигэ- жэ хүшэ шадалынь буураагаа. Энээнһээ шалтагаалжа, эдэнэй тол- гой бүриин шэгнүүр үнгэрэгшэ һа- рада сүүдхэдээ 207 граммаар нэ- мээгдэһэн байха юм. Буруушан Сумбоновой хүндэтэй шалтагаанаар хүдэлхэ аргагүй болоходо һаяшаг фермын хүтэлбэрилэгшэд малда дүршөөгүй Ким Доржиев Цырен- Дыжит Самбуева хоёрые тэндэ эльгээгээ. Үнэндөө энэ эгээ муу гүүртын мал тон шадамар малшад- та даалгахаар байгаа.

Эндэ дурдагдаһан фермэнүүдэй, тэндэхи буруушадай хоорондо со- циалистическэ мүрысөөн ёһын тэ- дыдэ эмхидхэгдэнхэй. Мүрысөөндэ илажа гараһан фермэдэ дамжуул- гын Улааг туг, гүүртэдэ дамжуул- гын Улаан вымпел үгтэхэ аад, мү- нөө хүрэтэр эзэдтэнь барюулагдаа- дүй. Эрхим буруушадай дүй дүр- шэл үргэнөөр дэлгэрүүлхэ тушаа хүдэлмэри ябуулагданагүй шахуу. Олон хэһэгээр барлагдан гарадаг «Совхозная жизнь», мүн бусад ха- нын газетэнүүдтэ түрүүшүүлэй ам- жалта дэлгэрэнгыгээр бэшэгдэнэ- гүй. Түсэбһөө гадуур малай шэг- нүүр нэмээһэнэй түлөө нэмэлтэ мүн- гэ абахаһаа бэшээр буруушад ур- машуулагданагүй.

Залуу мал шахан түлжүүлхэ шу- хала хэрэгтэ бии байгаа дутагдал- нуудаа дары усадхахын түлөө сов- хозой дирекци, партком удаару- лангүй зохихо хэмжээ абаха уялга- тай.

Шалгалтада хабаадагшад:
Н-Ц. Нимаев, хүдөөгэй бэшэгшэ,
Г. Малыгина, зоотехник,
Д. Чимитов, манай тусхай корреспондент.

Малынь таргалнагүй

Закаменай аймагай «Коммунизмын зам» колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Маланов, партийна комитедэйнь секретарь нүхэр Дудареев) долоон жэлэй түрүүшын жэлдэ нёдондонойхидо орходоо һураггүй ехэ мяха абаха гэхэ гү, али хамта 1350 центнер мяха абаха гэһэн социалистическэ уялгатай юм. Энэ уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхын тула тус колхозойхид жэлэй эхиндэ гүрэндэ худалдаха малаа һайса харууһалжа таргалуулха, томо болгохо хэмжээ абаха байгаад, мүртэй юумэ хээгүй гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй. Мүнөө энэ колхоз 940 центнер мяха гүрэндөө худалдаа. Гүрэндэ тушааха малайнь олонхинь дунда тамиртайгаар абтанхай. Нёдондонойхидо орходоо нилээд тарган малнууд гүрэндэ тушаагдабашье, үшөөл шамарлахаар байгаа. 340 толгой мал тус бүридөө 240 килограмм шэгнүүртэйгээр тушаагдаба. Тиихэдэ тушааһан 510 хонидынь тус тустаа 35 килограмм татаа. Хэрбээ эбэртэ бодо малаа дунда зэргээр 300—300 килограмм шэгнүүртэй болгожо гүрэндөө худалдаһан һаа, доодо захынь 200 мянган түхэриг олзо нэмэжэ абаха байгаа бшуу.

Мүнөө шахалганда, түлжүүлгэндэ табигдаһан залуу малынь элбэг тэжээлээр хангагдаагүй дээрэһээ һайса таргалнагүй, удаанаар томо болоно. Тиихэдэ тэдэнь шэгнэгдээшьегүй байха юм. Жэшээлхэдэ, Цагаан-Морин гэжэ газарта нүхэр Николаевагай харууһалдаг 89 буруу, хашараг, А. Дашеев, Д. Дымпилов гэгшэдэй харадаг хашарагууд оройдоошье шэгнэгдээгүй байһаар. «Колхознай шэгнүүргүй юм» гээд артелиин хүтэлбэрилэгшэд шалтаг баридаг. Залуу мал харууһалагшад тэдэнэйнгээ шэгнүүрые дээшэлүүлһэнэйнгээ түлөө урмашуулагданагүй.

Байгша ондо тус колхоз бүдүүн тэжээлээр малаа 40 процент хангаанхай. Тиимэ саанаа элбэгээр ургаһан зеленкоёо орой болотор хуряажа абангүй, нилээд ехыень саһанда даруулаа, үрижэрхёо һэн. Эгээл тиимэһээ мүнөө шанга хүйтэнэй буужа байхада малынь, илангаяа шахалганда табигдаһан хашараг, буруунуудынь зарим үдэрнүүдтэ үлэн хооһоор байна. Энэ ушарһаа эндэхи буруу, хашарагууд хаанаһаа таргалха, томо болохо гээшэб. Хэрбээ бүлеэн уһаар хангагдаһан болбол үшөө дорюун байха һэн.

Колхоз малайнгаа тоо толгой олошоруулха, жэлэйнгээ түсэб дүүргэхэ гэжэ һанаалаашьегүй. Теэд колхозой правлени колхознигуудһаа, мүн Закаменск городой ажалшадһаа хэдэн зуун мал худалдажа абаха аргатай аад, энэ хүдэлмэри эмхидхэнэгүй. Август, сентябрь һарада колхоздоо хубиингаа үлүү мал худалдаһан колхознигуудтайгаа мүнөө болотор тоосоогүй байха юм. Тиимэ ушарһаа колхознигуудынь хубингаа үлүү малые гар мүнгөөр гүрэндөө худалдадаг болошоо. Дээрэ хэлэгдэһэн баримтануудые харахада, тус колхоз 1960 ондо мяха абалгаяа энэ жэлэйхидэ орходоо горьтойгоор дээшэлүүлхын тулада оролдоногүй гэхэдэ алдуу болохогүй.

Шалгалтада хабаадагшад:
Б. Дашиев, хүдөө бэшэгшэ;
Б. Цыбиков, сомоной Соведэй депутат, **Д. Аюшеев,** манай корр.

200 хурьган абтаба

Мүльһөөр хушагдаһан Сүхэ голой эрьедэ Онхолюунай хониной байра бии юм. Эндэ Сталинай нэрэмжэтэ колхозой (урдань) Харьяастайн комплексно бригадын Бальжин Норбоевагай даадаг эхэ хонидой отара үбэлжэжэ байна.

Хонишодой эгээл харюусалгатай үе ерэнхэй. Эдэ үдэрнүүдтэ Онхолюунай хонишод хурьга олоор абажа эхилээ. Бүхыдөө 200 шахуу хурьган абтаад байна. Бальжин Норбоева—70, Цырма Гончикова—60 хурьга абаад, тэдэнээ хоролтогүйгөөр түлжүүлнэ.

Нарай хурьгадаа эхэтэйнь суг байлгажа түлжүүлнэ. Хонни, хурьгадта минеральна тэжээл: дабһан, улаан шабар, модоной хөө, модоной шэлбүүһэн үгтэнэ. Хонишод һүниндөө ээлжээгээр хонидоо манажа, хурьга абажа хонодог.

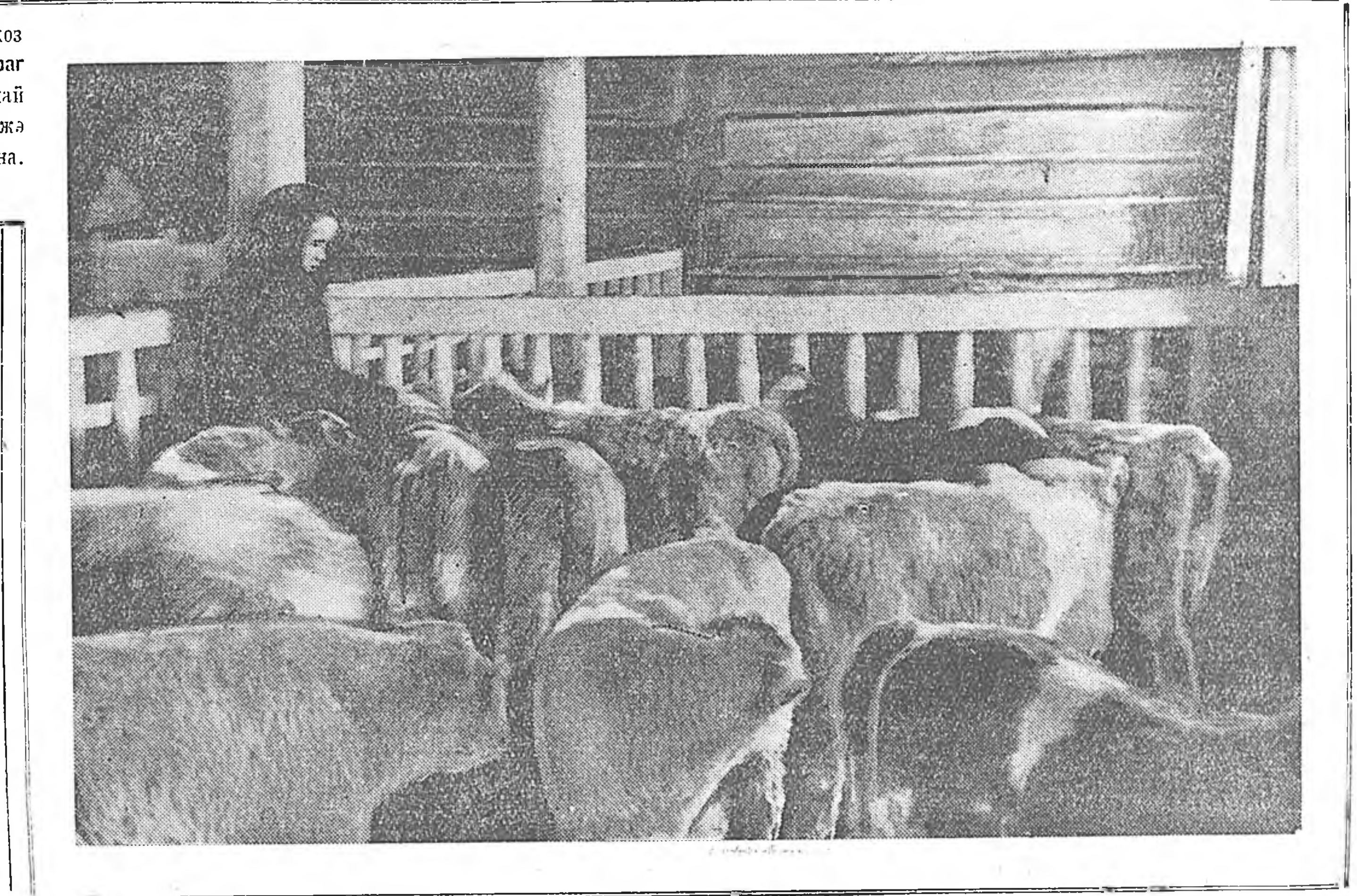
Зун, намарай сагта эхэ хонид һайн бэлшээридэ адуулагдаһан дээрэһээ хүшэ шадалаар һайн. Мүнөө эхэ хонин силос, һайхан үбһэ эдинэ.

— Манай отарада100 эхэ хонин бүриһөө энэ жэл 80 хурьган абтаа. Үшөө олохон хурьгатай болохобди. 100 хонин бүриһөө 100 хурьга түлжүүлхэ уялгаяа дүүргэхэбди. Иимэ бэлэгээр КПСС-эй ЦК-гэй Пленум угтахамнай,—гэжэ отарые даагша Бальжин Норбоева зугаална.

Д. Болхоев, манай корр.
Кяхта.

Баргажанай аймагай «Гигант» колхоз малаа һайнаар үбэлжүүлжэ байна. **Зураг дээрэ:** энэ колхозой залуу малай гүүртэнүүдэй нэгэндэ түлжүүлэгдэжэ байһан тугалнууд эдеэлүүлэгдэжэ байна.

А. Мантаевай фото.

Россин Федерациин хүдөө ажахын ажалшадай амжалтанууд

КПСС-эй Центральна Комитет, ССР-эй Министрнүүдэй Совет ПСС-эй ЦК-гэй РСФСР-тэхи бюро, РСФСР-эй Министрнүүдэй оведтэ бэшэг эльгээжэ, хүдөө ахые хүгжөөлгөөр долоон жэлэй рүүшын жэлдэ республикын щэ- амжалта туйлаһантай, мяха, һү, дэгэ, пооһо гүрэндэ худалдаха сэбүүдээ болзорһоонь урид үргэһэнтэйнь дашарамдуулан оссин Федерациин бүхы ажалша- е халуунаар амаршалһан байна. РСФСР-эй колхоз, совхозууд 1 иллиард 643 миллион пүүд гү, али энэ, боро газар элдүүрилдэг боло- н урда тээ бэлэдхэгдэдэг тариан- орходоо пэгэ хахад дахин ехэ ооһо таряа, тэрэ тоодо нэгэ иллиард үлүүтэй пүүд шэниисэ гү- эндэ худалдаһан байна.

Россин Федерациин бүхы об- астьнууд, хизаарнууд, автономно республиканууд гүрэндэ мяха ху- далдаха жэлэйнгээ түсэб амжалта- тайгаар дүүргээ. Энэ оной 11 һа- рын турша соо колхоз, совхозуудта нёдондоной энэ үеынхидэ орходоо мяха абалга 857 мянган тонноор гү, али 35 процентээр, һү һаалга— 1.882 мянган тонноор гү, али 13 процентээр, нооһо абалга—163 мянган центнерээр гү, али 15 про- центээр, үндэгэ—514 миллионоор гү, али 27 процентээр нэмэһэн бай- на. Нёдондонойхидо орходоо 1.183 мянган тонноор ехэ мяхан, 1.620 мянган тонноор ехэ һүн гүрэндэ худалдагдаа.

Гүрэндэ 150 мянган тонно гү, али нёдондонойхидо орходоо 3 дахин ехэ мяха худалдаха социалистическэ уялгаяа нэрэтэй солотойгоор дүүргэһэн Рязаниин областиин ажалшадай элитэ ехэ амжалтанууд КПСС-эй ЦК-гэй, СССР-эй Министнүүдэй Соведэй амаршалга соо тусгаар тэмдэглэгдэнэ.

Кукуруза, сахарай свекло, овощь, хартаабха болон бусад ургамалнуудые бүри элбэгээр абажа, РСФСР-эй колхоз, совхозууд шэнэ амжалтануудые туйлаа.

Хүдөө ажахын үйлэдбэриие саашадань хүгжөөхэ, манай арадта хүдөө ажахын продуктнуудые элбэг дэлбэгээр [illegible] үгэхэ хэрэгтэ шэнэ амжалта туйлахын тулада Россин Федерациин хүдөө ажахын ажалшад хүсэ шадалаа гамнангүйгөөр хүдэлжэ, манай орондо коммунизм байгуулхын түлөө тэмсэлдэ шэнэ илалтануудые туйлаха гэжэ батаар этигэжэ байһанаа КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет элирхэйлэн мэдүүлнэ.

(ТАСС).

КПСС-эй ЦК-гэй Пленумые угтуулан

Колхозууд хоорондын барилгын организаци хэрэгтэй

Партиин XXI съезд капитальна барилга хэхэ хэрэгтэ ехэ һаналаа табижа, энэ хүдэлмэридэ мүнгэн зөөри ехээр һомолһон байна.

Энэ долоон жэл соо манайшье республика дотор капитальна барилга үргэнөөр ябуулагдаха юм. Республикын колхоз, совхозуудта иимэ барилга үргэнөөр хэгдэхэ, хэгдэжэшье байна. Жэшээнь, 1958 ондо колхозуудта капитальна барилга хэхын тулада 23,5 миллион түхэриг мүнгэн һомологдоһон байгаа. Тингэжэ типовой проектын ёһоор эбэртэ малай байха 93 байра, гахайн 60, хонидой 218, шубуудай 45 байра баригдаһан юм. Мүнөө жэлдэ республикын колхоз, совхозуудта үйлэдбэриин барилгануудта 47 миллион түхэриг мүнгэн һомологдоһон байба. Энэ мүнгэнэй 20 миллион түхэригынь байгша оной 10 һара соо хэрэглэгдээ.

Капитальна барилгада зорюулагдаһан мүнгэн зөөрине зүбөөр хэрэглэхэ гээшэ ехэ удхашанартай. Тиигээ һаа, капитальна барилга түргэнөөр аад, ашаг ехэтэйгээр хэгдэхэ болоно. Барилга бүхэниие түргэнөөр ашаглалгада оруулха, гаргаша багатайгаар бүтээхэ зорилготойгоор һомологдоһон мүнгэн хэрэглэгдэхэ зэргэтэй. Химдаар бүтээһэн барилга абаһан продукциин өөрынь үнэ мүн лэ химдаруулалсана гээшэ бшуу.

Манай республикада хэгдэдэг хүдөөгэй барилгын нэгэ ехэ дутагдал юуб гэхэдэ, колхоз, совхозуудай барилга ехэ удаанаар, ноб-шоор эрхилэгдэдэг, хараалагдаһан болзортоо бүтээгдэдэггүй. Эгээл энэ шалтагаанһаа боложо, 1958 ондо колхозуудта малай байра бариха жэлэй түсэб миин лэ 68 процент дүүргэгдэһэн байна. Тиихэдэ байгша оной 10 һара соо барилга хэхэ түсэб оройдоо 24,7 процент дүүргэгдэбэ. Хэдэн жэлэй турша соо дүүргэгдэнгүйгөөр унжагайрһан барилга ехэ олон байна. Жэшээнь, Кабанскын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо 1957 ондо эхилэгдэһэн автомашинын гараж, мүн үнгэрэгшэ жэлдэ захалагдаһан үнеэдэй байра мүнөө хүрэтэр дүүрээдүй байһаар. Тиихэдэ нёдондо жэлдэ эндэ эхилһэн клубай барилга мүнгэн зөөриин үгы дээрэһээ зогсоогдошонхой. Энэ аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхоз 1958 ондо барижа эхилһэн үнеэдэй байрые мүнөөшье хүрэтэр дүүргээдүй. Республикын колхозуудта иимэ жэшээнүүд олон.

Барилгые түргэнөөр дүүргээгүй һаа, капитальна барилгада һомологдоһон мүнгэн зөөри хэдэн жэлэй турша соо ямаршье ашаг олзо үгэнгүй, хэбтэжэ байдагынь бүгэдэндэ мэдээтэй. Барилга дүүргэгдээд, ашаглалгада ороходоол тэрээндэ гаргашалагдаһан мүнгэн зөөри харюулагдажа эхилнэ бшуу. Барилга удаанаар унжагайруулагдахадаа үнэтэй болоно, ажахыда хэмгүй ехэ хохидол ушаруулна.

Унжагайрһан барилга ехэ хохидол, гаргаша шэрэдэг байна. Жэшээнь, нэгэ жэл соо бүтээгдэхэ барилга хоёр гү, али дээшэшье жэл соо унжагайрхадаа тэрэнэй элдэб гаргаша—материалнуудһаа эхилээд, энээндэ хүдэлдэг хүнүүдтэ салин хүлһэ түлэхэ мэтын гаргаша ехэл боложо байдагынь мэдээтэй. Ингээд байхадаа барилгые ашаглалгада үгэхэ болзор тэрээндэ гаргашалдаг мүнгэн зөөриһөө үнэтэй болодог жэшээтэй. Эгээл имэһээ барилга дүүргэхэ болзорые бүхы аргаар хороохын түлөө тэмсэхэ хэрэгтэй.

> Хоорондоо хамжан ажаллахадаа, колхозууд мүнгэн зөөрөө, хүсэ шадалаа алмахаһаа гадна, ажалайнгаа бүтээсые эрид дээшэлүүлнэ

Капитальна барилгые богонихон болзор соо барижа дүүргэхын тулада ажалые зүбөөр эмхидхэхэ шухала. Энээнтэй хамта манай республика дотор колхоз, аймаг хоорондын барилгын организацинуудые эмхидхэхэ асуудал мүнөө шиидхэхээр саг ерээ. Оронойманай баруун, урдахи областьнуудай колхозууд барилгын материалнуудые бэлэдхэхэ, электростанци, һургуули бариха, трактор, машина болон хүдөө ажахын бусад машина, зэбсэг заһабарилха талаар хүсэ, зөөриеэ нэгэдүүлжэ эхилһээр үнинэй болоо. Колхоз хоорондын барилгын организацинууд барилгые химдаар, түргэнөөр, бата бэхеэр хэдэг болонхой. Эндэхи колхозуудай һайн дүй дүршэл манай эндэ мууса дэлгэрүүлэгдэнэ.

Республика доторнай колхоз хоорондын гансахан лэ Яруунын барилгын организаци бии юм. Энэ мүртөө тус организаци оройдоо 6 колхоз нэгэдүүлдэг, үйлэдбэриин хэрэгсэлээр муу. Иимэ тула энэ организаци барилгын ехэ хүдэлмэри ябуулжа шадаагүй юм. Мүн 1957 ондо байгуулагдаһан колхоз хоорондын Кударын организаци мүнөө үгы болоо. Колхоз хоорондын барилгын организациин муугаар дэлгэржэ байһанай нэгэ шалтагаан юуб гэхэдэ, нютагай, партийна, советскэ органуудай зүгһөө энэ хэрэг хангалтагүйгөөр хүтэлбэрилэгдэнэ. Мүн колхоз хоорондын организацинуудай эрхэ, уялга тушаа заабари зохёогдоодүй байһаар.

Хүдөөгэй барилгые түргэдхэхын тулада манай республика дотор колхоз хоорондын барилгын организацинуудые эмхидхээд, барилгын шухала материалаар хангабал һайн гээд һанагдана. Иимэ организацинуудые нэн түрүүн барилгын техникээр, зэр зэбсэгээр, барилгын материалаар—түмэр, цемент, хадааһан гэхэ мэтээр хангаха шухала. Мүн республикын колхозуудта зорюулжа түрэнэй һомолһон мүнгэн зөөрине хубаарилан үгэхэ дүрим зохёохо хэрэгтэй. Хүдөөгэй барилга амжалтатайгаар ябуулхын тулада колхоз хоорондын барилгын организацинууд заатагүй хэрэгтэй гээшэ.

Колхозуудай экономикын хүгжэн лэбжэхэтэй хамта, тэдэнэй хубаагдадаггүй жасын ургахатай хамта колхозууд хоорондын ажахын холбоо барисаан улам ехэ болохо, зарим шухала хүдэлмэриие хамтынгаа хүсөөр бүтээдэг гуримтай болохонь дамжаггүй. Энээнэй үндэһөөр лэ орон дотор хүдөө ажахын коопераци бии болгохо, колхозой зөөрине бүгэдэ арадай зөөридэ хүрэтэр хүгжөөхэ, ингэжэ коммунистическэ нэгэ зөөри бии болгохо гэһэн удхатай юм. Эгээл имэһээ республика дотор колхозууд хоорондын үйлэдбэриин холбоо барисаае улам үргэдхэхэ, тэдэнэй хубаагдадаггүй жасые ехэдхэхэ, колхоз хоорондын барилгын организацинуудые һайнаар эмхидхэхэ шухала.

Б. Иванов,
Бурядай комплексно институдай научна хүдэлмэрилэгшэ.

Ленинград. Барилгын машинануудай заводойхид Гатчинска районой «Память Ильича» колхозые шефтээ абаад, хүдөө ажахын хүшэр хүдэлмэри үргэлжэдэнь оньһожоруулха хэрэгтэ туһаламжа үзүүлнэ. **Зураг дээрэ:** колхозой түрүүлэгшэ В. М. Грибов (зүүн гарһаа) заводой ахалагша инженер-конструктор комсомолец М. М. Шапунов хоёр автомашинада минеральна үтэгжүүлгэ тээхэ хүдэлмэри оньһожоруулха тухай зүбшэн хэлсэжэ байна.

ТАСС-эй фотохронико.

Болдирууай отарада

— Арба гаран жэлдэ хони харууһалжа ябанаб. Энэ үе соо эхэ хонидой отарада олон жэл хүдэлөө гээшэб. Зүгөөр эхэ хонидые харууһалхань һубай хонидһоо хүндэшэг аab даа. Хонидые үрэжүүлхэ, түрүүлхэ, хурьгадыень хоролтогүйгөөр түлжүүлхэ гээшэ харюусалгатай хэрэг ха юм,—гэжэ «Победа» колхозой (Хэжэнгэ) 3-дахи комплексно бригадын хонишон Цырма Намжилова хөөрэнэ.

Нүхэр Намжилова хонин ажалда үни удаан ажаллажа, үнэхөөр ехэ дүй дүршэлтэй болоһон, бригадын түрүү хонишон гэлсүүлдэг. Энэ нүхэр жэлһээ жэлдэ хонидоо гарзагүйгөөр, тарганаар харууһалжа, толгой бүриһөөнь хурьга абадаг, элбэг нооһо хайшалдаг заншалтай.

Нүхэр Намжилова жэл бүри Болдирууда хонидтоёо үбэлжэдэг. Хонидойнь хашаа хорёо һайнаар заһабарилагданхай. Үбэлдөө элбэг хүрэхэ үбһэн, һолоомон газаань шэрэгдэнхэй. Мүнөө хонидтоо модоной шэлбүүһэ, дабһа эдюулээд, хаһа сагтань уһалаад, үдэрэй дулаанда бэлшээридэ ябуулна.

Хонишон Намжилова 11 һара соо 100 хонин бүриһөө 83 хурьга абажа, ниитынгээ хонин һүрэгтэ ниилүүлэнхэй, 3 килограмм шахуу нооһо хайшалжа, гүрэндөө тушаанхай.

Д. Доржиев.

Аймагуудай партийна конференцинүүдһэ[...]

СЭЛЭНГЭ

Сэлэнгын аймагай ээлжээтэ партийна конференци болоо. Эндэ партиин айкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр Могнонов тоосоото элидхэл хээ.

Элидхэлшэ болон үгэ хэлэгшэд тоосоото үе соо партиин айкомой эмхидхэлэй, ниитэ-политическэ хүдэлмэри һайжаруулһанай ашаар аймагай промышленность, хүдөө ажахы болон соёл культура саашадаа хүгжэхэ талаар зарим тэды амжалта туйлаа гэжэ тэмдэглэбэ. Мүнөө жэл урда жэлнүүдтэ орбол аймагай колхозууд, совхоз үндэр баян ургаса ургуулжа шадаһан байна. Колхозууд гектар бүриһөө 13,3 центнер, совхоз—11,4 центнер таряа хуряажа абаа. Тиигээд аймагай хүдөө ажалшад гүрэндэ таряа худалдаха уялгаяа үлүүлэн дүүргэһэн байна.

Мүнөө жэл мүн кукуруза, овощь болон бэшэшье ургамалнуудай ургаса һайн байгаа. Аймагай промышленна предприятинууд 11 һарын түсэбые 103,9 процент дүүргээд, шэнэ техникэ, түрүү технологи нэбтэрүүлхэ, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ, продукциин шанар һайжаруулха, тэрэнэй өөрынь үнэ сэн химдаруулха талаар бага бэшэ ажал ябуулһан байна.

Гэхэтэй хамта делегадууд партиин айкомой хүтэлбэрилхы ажалябуулгада байһан бүхы дутуу дунданuудыень эрид шууд элирүүл[...] Нэн түрүүн партиин айком ай[...] гайнгаа хүдөө ажахын гол һ[...] бари болохо мал ажалда хүсэд а[...] хаpалаа ехээр табяагүй. Энээн д[...] рэһээ боложо аймагай колхоз[...] болон совхоз малай тоо тол[...] олошоруулха, мүн гүрэндөө [...] мяха, нооһо тушааха уялгануу[...] дүүргэхэнь бэрхэтэй болонхой. [...] гэрһэн 11 һарын дүнгөөр гүр[...] һү тушааха уялгаяа оройдоол [...] процент, мяха—67,2 процент, но[...] тушаалга—84,4 процент дүүргэ[...] һэн байна.

Энэ абаһан уялгаяа юундэ дү[...] гээгүй гээшэб гэхэдэ, партиин а[...] комой бюро болон тэрэнэй сек[...] тарьнууд колхозой, совхозой хүт[...] бэрилэгшэдтэ, мүн партийна эм[...] организациин секретарьнуудта [...] сэд эрилтэ табижа шадаагүй, а[...] магайнгаа ажалшадай бүхы хү[...] шадалые хүсэдөөр элсүүлээгүй.

Партиин айкомой тоосоое зү[...] шэн хэлсэлгэдэ хамта 21 делега[...] дууд хабаадалсаһан байна.

Конференциин һүүлээр парти[...] айкомой эмхидхэлэй пленум бол[...] Эндэ КПСС-эй айкомой нэгэдэ[...] секретаряар нүхэр **М. М. Могно[...]** секретарьнуудаар нүхэд **Н. Е. Ме[...]ведев, С. Б. Цыбенов** гэгшэд һ[...]гагдаа.

Д. Бадмажапов,
конференциин делегат.

КЯХТА

Һая нэгэдэһэн хоёр аймагай—Кяхтын, Кударын аймагуудай нэгэдэмэл партийна конференци Кяхта городто болобо. КПСС-эй Кяхтын айкомой секретарь нүхэр **Копылов**, Кударын—нүхэр **Федоров** тоосоото элидхэл хээ.

Аймагайнгаа хүдөө ажахые саашадань хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ тушаа илангаяа ехэ хөөрэлдөөн болобо. Ниитынгээ малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ, гүрэндэ орооһо таряа болон һү, мяха, тоһо, үндэгэ худалдаха түсэбөө Кударын аймагай амжалтатайгаар дүүргэһэн байбашье, Кяхтын колхозууд, совхоз ехэхэн гээгдэлдэ оронхой. Эндэхи колхозууд мүнөө жэл һү, мяха абаха уялгынгаа гурбанайшье нэгэ хубиие дүүргээгүй байна. Малай тэжээлэй асуудал шиидхэгдэнэгүй. Хүршэнэртэнь —Кударын колхозуудта кукурузын баян ургасын хуряагдажа байхада, Кяхтын колхозууд, хонинoй совхоз кукурузын гектар бүриһөө оройдоо 56 центнер ногоон эшэ набша хуряагаа. Энэ үнэтэ ургамалые һайнаар ургуулдаг болохо гэжэ шиидэһэн Кударын колхозууд мүнөө жэл гектар бүриһөө дунда зэргээр 400-гаад центнер, зарим түрүүшүүл, жэшээлхэдэ, нүхэр Дампилов (Кировэй нэрэмжэтэ колхоз) 100 гаран гектарай га бүриһөө 1027 цент[...] нүхэр Галданов (Ранжуровай [...]рэмжэтэ колхоз) 74 гектарай [...] бүриһөө 1010 центнер ногоон [...] набша хуряагаа.

Мүнөө хоёр аймагайнгаа нэ[...]лээд байхада саашадаа мал[...] ашаг шэмэ эрид дээшэлүүлхын [...]ла бүхы колхозуудтаа кукурузы[...] һайнаар ургуулдаг болохо тух[...] энэ зорилгоор партиин Кудар[...] айкомой, тэндэхи партийна эм[...] организацинуудай олоһон баян д[...] дүршэлые үргэнөөр хэрэглэдэг б[...]лохо, ажалаа тодорхойгоор хүт[...] бэрилхэ тухай онсолон тэмдэгл[...]дээ. Хүдөө ажахыгаа түргэнөө[...] хүгжөөхын тула Кударын аймаг[...] партийна организаци горьтой х[...] дэлмэри хэдэг, эмхидхэлэй хүд[...] мэриин олон шэнэ аргануудые х[...]рэглэдэг байгаа.

Аймагай промышленность, х[...]дөө ажахы болон соёл культуры[...] саашадань хүгжөөхэ дэлгэрэнг[...] шиидхэбэри батлан абтаа.

Эмхидхэлэй пленум боложо, КПСС-эй айкомой нэгэдэхи секретаряар нүхэр **Н. В. Федоров**, хоё[...]дохёор—нүхэр **О. Г. Копылов**, се[...]ретаряар —нүхэр **С. К. Чебун[...]** һунгагдаа.

Д. Болхоев, манай корр.

Туганнуудые машиндаһан һү уулгангүйгөөр түлжүүлнэ

(Зооветинститудай һуралсалай-туршалгын ажахыда хүдэлдэг тугалшан А. А. Бронниковагай дүй дүршэлһөө)

Бурядай зооветеринарна институдай һуралсалай-туршалгын ажахыда Анастасия Александровна Бронникова эрхим тугалшан гэгдэжэ суурхаһаар үнинэй. Тэрэ «элбэг һү үгэдэг үнеэдтэй болохын тула нэн түрүүн тугалнуудаа зүбөөр харууһалжа, тарганаар түлжүүлхэ хэрэгтэй» гэжэ студентнэртэ заадаг.

Нүхэр Бронникова тугалнуудые ингэжэ харууһалдаг, эдеэлүүлдэг дүршэлтэй юм.

Һая гараһан тугалнуудые эхэһээнь һалгаагаад, түрүүшын нэгэ һара соо харууһалха гээшэ ниилээдгүй харюусалгатай хэрэг. Юуб гэхэдэ, тугалые бэедээ дадхаагаад, һайнаар харууһалжа, тусхай болзорто эдеэлүүлжэ һургаха хэрэгтэй. Тугалнуудаа эхэһээнь һалгаахатаяа хамта тон һайнаар харууһалдагайнгаа ашаар Анастасия Александровна һайн амжалтануудые туйладаг. Энэ жэлэй ноябрь һараһаа эхилжэ, тугалнуудтаа машиндаһан һү уулгангүйгөөр түлжүүлдэг болобо. Тиихэдээ нарай тугалнуудтаа түрэһэн үнеэнэйнь уурагые 10 үдэрэй туршада уулгадаг юм. Нарай тугалнуудта үбһэ эдюулжэ һургахын тула 3—4 һаратай тугалнуудтай суг үдэрынь нэгэ бага байлгадаг. Тиихэдэнь нарай тугалнууд томонуудаа һажаажа, 4-дэхи, 5-дахи хоногтоо үбһэ, зелёнко эдижэ һурадаг байна. Мүн яһанай болон овёсой гурил, ондоошье минеральна тэжээл үгэдэг. Иимэ тэжээлээр хангагдаагүй тугал удаанаар томо болодог. Тугалнуудайнгаа хэрээр томо боложо, таргалжа байһыень мэдэхын тула нэгэ һарада 2—3 дахин шэгнэдэг гээшэ. Тиихэдэ үдэр бүри байраһааnь гаргажа, газаагуур сэбэр агаарта 40 минута соо ябуулхадань, тэдэнь элимэр байдаг. 10 хоноһон тугалаа хүхэлтөөр тэжээхээ болижо, хүнэг сооһоо юумэ уулгажа һургана.

Тугалайнгаа байрые ариг сэбэрээр байлгахын хойноһоо нүхэр Бронникова оролдосотойгоор ажалладаг. Илангаяа дэбисхэрыень зузаанаар дэлгэдэг. 3 һаратай болоһон тугалнуудай дэбисхэрые бултыень һэлгэнгүйгөөр, дээрэхииень лэ шэнэлээд, дороxииень орхидог. Тиихэдэнь дороһоо даарадаггүй, тугалнуудынь хүйтэ абадаггүй.

Түрэһөөр 6 һара болоогүй тугалнуудтаа тэжээлэй рацион нимээр табидаг юм:

Түрэһөөр		Сүүдхэ бүридэ үгтэдэг тэжээл (килограммаар)					
						Минеральна тэжээл	
һара	хоног	үдхэн һүн	концентрат	шэмэтэ тэжээл	үбһэн	дабһан	яһанай гурил
1-дэхи һарада	1—5	6					
	6—10	6					
	11—20	5					
	21—30	5	0,07		дурандань	дурандань	5
2-дохи һарада	31—40	4	0,3				5
	41—50	3	0,5				6
	51—60	2	0,9	0,5	дурандань	дурандань	6
3-дахи һарада	61—70	1	1,0	0,2			7
	71—80	1	1,3	0,5			7
	81—90	—	1,6	1,0	дурандань	дурандань	8
4-дэхи һарада	91—100		1,6	1,5			8
	101—110		1,6	2,0			9
	111—120		1,6	2,0	—•—	—•—	10
5-дахи һарада	121—130		1,7	2,5			12
	131—140		1,7	2,5			12
	141—150		1,7	2,5	—•—	—•—	13
6-дахи һарада	151		1,7	3,0			13,0
	180		1,6	3,0			12,0
			1,7	3,0	—•—	—•—	10,0

Зураг дээрэ: А. А. Бронникова.

Энэ рационоо царинаар харалсан тугалнуудтаа эдюулхэдэнь тэдэнь һайнаар түлжэжэ, түргэн томо болоно. Октябрь һарада 160 тугалынь тус бүридөө сүүдхэдэ 500 граммаар нэмэһэн һаа, ноябрьда 550 граммаар нэмэбэ. Жэшээнь, «Омеко» гэжэ тугал машиндагдаһан һү уужа байхадаа нэгэ һара соо 35 килограмм нэмэһэн һаа, мүнөө ноябрь соо тэрэ тугал һү уухаяа болижо, оронһонь элдэб тэжээл эдихэдээ 41 килограммаар нэмэһэн байна. Эндэ харуулагдаһан рационһоо гадна, тугалнуудай 4 һара болоходонь 2—3 килограмм бардаа нэмэжэ үгтэдэг. Тиигэжэ 6 һарын турша соо тугал бүхэндэ 490 литр һү машиндажа уулгадаг байһанаа болижо, 700 түхэригэй алмалта хэдэг болобо. Энэ алмалтаһаань тугалда нэмэжэ үгтэһэн тэжээлэй сэн хороогоо хада тугал бүриһөө 300 түхэриг сэбэр олзо ажахыда ородог болонхой.

Тиигэжэ Анастасия Александровна тугалнуудаа эдеэлүүлхэдээ ниилээдгүй ехэ һү алмажа, городой яслинуудта эльгээнэ. Энэ тугалшанай дүршэл дээрэһээ харахада тугалнуудта һү уулгангүйгөөр түлжүүлжэ болохо байна.

Н. Дамбаев.

ЗЭДЫНХИДЭЙ УРЯА ХАЛУУНААР ДЭМЖЭНЭБДИ!

Иигэжэ республикымнай механизаторнууд мэдүүлнэ

Һайн бэлэдхэлтэйгээр угтахань

Ерэхэ жэлэйнгээ тарилгые түгэс бэлэдхэлтэйгээр угтаха зорилготой Түнхэнэй колхозууд машина, техникээ шанар һайнтайгаар, шамдуугаар заһабарилжа байна. Эндэхи колхозууд трактор болон хүдөө ажахын машинануудые заһабарилха 4-дэхи кварталайнгаа түсэб КПСС-эй ЦК-гэй ээлжээтэ Пленумэй нээгдэтэр дүүргэе гэһэн Зэдын XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой механизаторнуудай уряае ехэтэ дэмжэнхэй. Жэшээлхэдэ, Сталинай нэрэмжэтэ колхозой (түрүүлэгшэнь нүхэр Бильгаев, партийна организациинь секретарь нүхэр Байбородин) механизаторнууд өөһэд дундаа социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлһэнэйнгээ ашаар хүдөө ажахын машинануудаа бүри намар байхада бултыень заһабарилаад, мүнөө һүүлшынгээ тракторнуудые заһабарилна.

Гадна Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз 4 трактор заһабарилжа дүүргээ. «Сибиряк», «Восточные Саяны» колхозуудай механизаторнуудай дунда социалистическэ мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрүүлэгдээ. «Путь к коммунизму» колхозой комплексно бригаданууд мүрысэн ажаллажа, заһабарилгаяа түргэнөөр хэнэ. 1-дэхи комплексно бригадын механизаторнууд Макар Дугаров, Владимир Шойболов гэгшэдэй бригада «МТЗ-2» трактор болзорһоонь урид заһабарилба. Тиихэдэ хүдөө ажахын олон машинанууд заһабарилагданхай. Мүн 2-дохи бригадынхид заһабарилгын мастерской барижа байхадаа баһал шангаар ажаллана.

Ц-Д. Танхаев.

ХАЛУУНААР ҺАЙШААНАБДИ

Энэ жэлдэ манай совхозой механизаторнууд ажалай эрхим амжалта туйлаа. Тэдэнэй оролдолгын ашаар орооһо таряанай баян ургаса хуряагдаһан байна. Гектар бүриһөө дунда зэргээр 10 центнер шэниисэ абтаа.

Мүнөө машина, техникын заһабарилга түлэг дундаа ябажа байна. Таряа хуряалгын хүдэлмэри бага зэргэ унжагайрһан дээрэһээ заһабарилгаяа ноябриин 15-да эхилһэн байнабди. Тиигэбэшье механизаторнууд 17 трактор, 20 плуг, 12 культиватор, 23 сеялкэ заһаа.

Заһабарилга узловой, түрүү аргаар хэгдэнэ. Двигатель заһабарилдаг Спиридон Скобяевай, ходовой частьнуудые заһабарилдаг Степан Казаковой, дизельнэ аппаратура болон электро-түхеэрэлгэ заһабарилдаг Сергей Казаковой хүтэлбэрилдэг узелнуудай механизаторнууд халаанайнгаа даалгабари 160—170 процент хүрэтэр дүүргэнэ. Түмэршэ дарха[...] Василий Гасилов үдэрэйнгөө но[...]мо 200 процент дүүргэдэг юм.

Манай механизаторнууд Зэды[...] аймагай XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой механизаторнууда[...] хандалгые халуунаар дэмжээд[...] дээшэлүүлэгдэһэн уялгануудые абаа. КПСС-эй ЦК-гэй ээлжээт[...] Пленумэй нээгдэхэ үдэр хүрэтэр [...] трактор, бүхы плугуудаа, сеялкэ[...]нүүдэй 80 процентыень, бүхы куль[...]тиваторнууд, борнойнуудаа заһаба[...]рилжа дүүргэхэбди.

1960 оной февралиин 1 хүрэтэ[...] бүхы тракторнуудаа, газар элдү[...]рилхэ зэмсэгүүдээ заһабарилж[...] дүүргэхэбди. Майн нэгэндэ бүх[...] комбайнуудаа болон үбһэ хуряа[...]гын машинануудаа сүм заһабари[...]жа дүүргэхэ гэһэн уялга абтаа.

И. Вдовин,
Кяхтын хонинoй совхозой главна инженер.

Байкало-Кударын аймагай «Знамя Октября» колхоз трактор, хүдөө ажахын машинануудые заһабарилха шэнэ мастерской барижа дүүргэбэ. Мүнөө эндэ тракторнууд заһабарилагдажа байна. **Зураг дээрэ:** тракторист Владимир Михайлович Харжеев тракторай мотор заһабарилна.

А. Мантаевай фото.

ДУРА, ЗОРИГ ХЭРЭГТЭЙ

Борьёогой совхозой хонишон, Социалистическэ Ажалай Герой Б. С. Дабаевай республикын залуу хонишодой слёт дээрэ хэлэһэн үгэ

Хүбүүд, басагад, залуу хонишод! Тандаа сагаан толгойтой үбгэн аба мэтэ өөрынгөө дүй дуршэл, ажал хэрэг тухай хөөрэжэ үгэхэ хүсэлэнтэйб.

Би Борьёогой совхоздо эхэ хонидой отарын ахалагша хонишоноор 13 жэлдэ хүдэлжэ байнаб. Отарадамнай саг үргэлжэ 4 хонишон ажалладаг. Би мүнөө 64 наһатай болобошье, дурлаһан ажалаа орхихо дурагүй, хүдөө ажахы хүгжөөхэ талаар парти, правительствын табижа байһан зорилгые бэелүүлхэ хэрэгтэ үшөөл хабаадалсаха һанаатайб.

Олон жэлэй туршада хонишоноор хүдэлхэ зуураа, нилээд һайн үрэ дүнгүүдые түйлааб. Хэрбээ һүүлэй гурбан жэлэй туршада түйлаһан амжалтануудаа хэлэхэ болоо һаа иимэ.

1957 ондо 687 эхэ хонидһоо 968 хурьган түлжүүлэгдээ гэхэ гү, али 100 хонин бүриһөө 141 хурьган томо болгогдоо һэн. Тиихэдэ отарын хонин бүриһөө 4,2 килограмм ноохон хайшалагдаһан юм.

1958 ондо манай отарада 683 хонин даалгагдаһан байна. Тэдэ хонидһоо 843 хурьган абтаа гэхэ гү, али 100 хонин бүриһөө 124 хурьган түлжүүлэгдэһэн байна.

Байгша ондо отарынгаа 690 хонидһоо 821 хурьга түлжүүлжэ, хонин бүриһөө 3,8 килограмм нооһо хайшалһан байнабди.

Хайшан гээд, ямар аргаар иимэ амжалтанууд түйлагдаа гээшэб? Нэн түрүүн отарын хонишод эбтэй эетэйгээр ажалладаг, хүн бүхэн даалгагдаһан хэрэгтээ үнэн сэдьхэлһээ, дура зоригтойгоор хандадаг юм. Бидэнэр өөһэд хоорондоо хэлсэжэ, гурбан жэлэй туршада 100 хонин бүриһөө 400 хурьга абаха гэһэн зорилго урдаа табяа һэмди. Тэрэ зорилгоо амжалтатайгаар бэелүүлээбди гэжэ хэлэхэ байнаб. Манай совхоздо хурьгадые дүрбэн һаратай болоторнь түлжүүлээд, ондоо хонишондо тушаажа үгэхэдөөл, хурьгад абтаа гэжэ тоолодог.

Эхэ хонидоо хурьгадһаань һалгааһаар лэ, бидэнэр хонидойнгоо тамир һайжаруулха, тэдэнээ искусственна аргаар үрэжүүлгэдэ бэлдэжэ эхилдэг заншалтайбди. Юуб гэхэдэ, тарган, һайн тамиртай хонин лэ ототой байжа, һайнаар үрэжүүлэгдэдэг, һубайрдаггүй гэжэ мэдээжэ. Тиимэһээ һара, һара хахадай туршада хонидоо һайнаар бэлшээхын хажуугаар, ногоон һолоомо нэмэжэ эдюулхэдэ һайн байдаг.

Тэрэнэй хажуугаар искусственна үрэжүүлгын пунктые зохидоор түхеэрхэ хэрэгтэй. Искусственна үрэжүүлгын хүдэлмэрине совхозой хонишод өөһэдөө хэдэг заншалтай. Искусственна үрэжүүлгын пункт хониной хотон соо түхеэрэгдэдэг. Пунктын пол, потологынь һайса угаагдажа, ханань сагаадагдадаг. Энэ байра соо үрэжүүлгэ хэхэ үедэ 18 градус дулаан байха зэргэтэй.

Искусственна үрэжүүлгэ хэхэ үедэ хонишод ехэхэн анхаралтайгаар ажаллаха болоно. Бидэнэр отарынгаа хонидые зуун табяадаарнь илгажа, 4 хэһэг болгодог заншалтайбди. Тиигээд үглөөнэй 5—6 часта бодожо, түрүүшын хэһэг хонидтоо хүгтэй 4 хуса ниилүүлдэг байнабди. Хамталаа манай отарада хүгтэй 8 хуса, үрэжүүлгэ хэхэ хоёр хуса байдаг. Хусанууднай саг үргэлжэ тобир тарганууд байдаг юм. Түрүүшын хэһэг хонид сооһоо олдоһон ототой хонидыень илгаад, тэдэ хусануудаа удаадахи хэһэг хонидто оруулдагбди. Нүгөөдэ хоёр хэһэг хонидто үлөөшэ 4 хусануудаа удаа удаагаар табижа бэдэрүүлхэдэ һайн байдаг. Тиигэжэ 4 хэһэг хонид сооһоо үдэртөө 40—50 хониншье ототой байжа магад.

Ототой хонидые илгахадаа зарим хүнүүд алдуу хэдэг байна. Зарим хонишод хусые тойроод байһан хонидые ототой гэжэ тоолоод, захаһаань илгажархидаг. Энэ буруу. Юуб гэхэдэ, хонин гээшэ юумэ һонирходог заншалтай амитан юм. Тиимэһээ зарим хонид хусые һонирхожо хаража байтараа илгагдашадаг. Энэ ушарта хонишон ехэл анхаралтайгаар хаража, ёһоороол ототой болоһонуудыень оложо шадаха ёһотой.

Ототой гэжэ тоологдоод, илгагдаһан хонидоо үрэжүүлээд, ондоо хонидоор холингүйгөөр 4—5 час эдеэлүүлээд, үдэшэлэн бултыень хоёрдохёо үрэжүүлдэг байнабди. Тиигээдшье тэдэ хонидоо бэшэ хонидтой ниилүүлэнгүй байжа, 36 час үнгэрхэдэ тэдэндээ хүгтэй хусануудые дахин табихада зохид. Энэ үедэ эхэ хониной үшөө ототой байбалнь илгажа, гурбадахяа үрэжүүлхэ ушар гарадаг.

Хусын үрэ абаха, үрэжүүлгэ хэхэ зэр зэмсэгүүдые бэлдэхэ, үрын шанарые шалгаха, хонидые үрэжүүлхэ хүдэлмэрине би өөрөө хэдэг байнаб. Отарын хонид бүхыдөө гол түлэб 30—35 үдэрэй туршада энэ янзаар үрэжүүлэгдэжэ дүүрэдэг.

Хонидоо үрэжүүлжэ дүүргэһээр лэ, тэдэнээ үбэлжэлгэдэ бэлдэжэ, шэнэ түл абалгада түхеэржэ эхилдэг байнабди. Хээлитэй болоһон хонидоо оролдосотойгоор адуулжа, һайнаар эдеэлүүлжэ, уһалжа, хүшэ шадал абхуулха хэрэгтэй. Илангаяа үбэлэй сагта үглөөгүүр хонин бүридэ 200—300 грамм хүртэхөөр үбһэ эдюулээд, адуулганда гаргажа, үдэшын 4—5 час болотор бэлшээгээд, тэдэнэйнгээ ерэхэдэ уһалаад, силос, таряа талханай зүйл үгтэдэг. Малаа хонохо газартань хаахынгаа урда тээ тус бүридэнь 100—200 грамм хүртэхөөр зелёнко хаяжа үгэхэдэ тааруу.

Хээлитэй хонидоо хашааһаа гаргахадаа, оруулхадаа, бэлшээхэдээ тэдэнэй хойноһоо адаглан хараха хэрэгтэй. Бидэнэр хонидоо хашааһаа гаргаха, оруулхадаа бултадаа байдагбди. Хээлитэй хонидые хада өөдэ, хада руу намнажа болохогүй.

Хонидтоо хүшэ абхуулхын хажуугаар, шэнэ түл абаха байраяа эртээнһээ бэлдэхэ хэрэгтэй. Юуб гэхэдэ, үбэлэй сагта хурьга абаха гээшэмнай бараг хэрэг бэшэ ха юм. Хурьга абаха үедөө малдаа эдюулхэ тэжээл эртээнһээ бэлдэхэ гээшэ ехэ удхашанартай. Бидэнэр отарынгаа хонидто эдюулхэ 60 хоногой нөөсэ бэлдэдэг байнабди. Тиихэдээ адагынь 400 центнер зелёнко, 150—200 центнер үбһэ, 120 центнер таряа талханай зүйл бэлдэгдэдэг.

Үбэлэй сагта хонидые халуун байрада байлгахада муу. Манай отарын хонид хурьгалхынгаа урда тээ 20 хоног болотор хотондо оруулагдадаггүй, газаа хашаан соо байлгагдадаг. Тиихэдээ хашаагаа хажуу талаһаань һайса дулаалха, доогуурнь һалхинай һүрьехэгүйгөөр хаяалхада һайн.

Иигэжэ юумэеэ хүсэд һайнаар бэлдээд, хурьга абахаяа хүлеэдэг байнабди. Хонидоо хурьгалхаһаань урид 20 хоног дулаан хотондо оруулжа, тэндээ зөөлэн хохир дэбдидэг гээшэбди. Хонишон бүхэн тус тустаа 60 хурьга абаха даалгабаритай байдаг. Түл абаха үедэ манай отарада 10—11 басагадые хурьгашанаар эльгээдэг. Тэдэнэр түрүүшээр отарын дүршэл ехэтэй хонишодые дахажа хүдэлхэ зуураа, яажа хурьга абаха, тэдэнние харууһалха ёһотойб гэжэ ойлгожо абадаг байна.

Манай отарада хурьгад иимэ гуримаар абтадаг. Отарын дүршэлтэй хоёр хонишон бүхы хурьгадые тодожо абаад, түрүүшын хэдэн үдэр харууһалдаг юм. Удаань шэнэ түл хурьгашадта даалгагдажа үгтэдэг. Хурьга тодожо абадаг хүнүүд хонидойнгоо дэлэнгэй захаархи нооһо хайшалдаг, хурьгалһан хониной дэлэнгые марганцовкоор угаадаг, хүхыень шобторжо үзэдэг. Хэрбээ һүнэй һайнаар гараад байбалнь, хурьгадаа хүхүүлжэ эхилдэг, тиигээд эхэтэйнь суг тусхай таһалга соо хаадаг. Саашадаа сакман бии болгогдожо, 10, 20, 40, 60 хурьгалһан хонид бүридхэгдэдэг. Эгээн һүүлдэ 300 хурьгатай хонидһоо сакман эмхидхэгдэдэг.

Эхир хурьгатай хонидто онсо анхарал табиха хэрэгтэй. Хэрбээ анхарал һайса табяагүй һаа, эхирэй нэгэнниинь диилдэжэ, 2—3 хоноод муудажа эхилдэг юм. Хонишон эхир хурьгадые адлиханаар хүхүүлхэеэ оролдохо уялгатай. Эхир хурьга гаргаһан хонидые онсо һайнаар эдеэлүүлхэ шухала. Хэрбээ эхирлэһэн эхэ хонидые бусадтай адли эдеэлүүлбэл, муудажа эхилдэг. Манай отарада жэлдэ 170-аад хонин эхирлэдэг. Эдэ олон эхир хурьгадые гарзалуулангүй, һайнаар түлжүүлхэ гээшэ бараг хэрэг бэшэ.

Һая гараһан хурьгад элдэб үбшэндэ дайрагдадаг байһаниинь мэдээжэ. Илангаяа гэдэһэнэй үбшөөр үбдэдэг. Тиимэһээ хонишон энээндэ эртээнһээ бэлдэхэ, хурьгадай үбшэнние ойлгожо абаха, тэрэнние яажа эмнэхэ гуримтай танилсаха болоно. Манай совхозой 7—8 отарада нэгэ веттехник даалгагдадаг. Энэ эмшэн ябашье бүхы отарануудаар ябажа, хурьгадые эмнэжэ шадахагүй байһаниинь элитэ. Тиимэ хадань бидэ хонишод өөһэдөө биомицин, синтомицин болон бусад эм яажа хэрэглэхэ тухай мэргэжэлтэй болонхойбди. Хэрбээ үбшэлһэн хурьганай эдэ эмүүдһээ эдэгэжэ үгөөгүй һаань, пенициллинээр тарилга хэжэ эхилдэгбди. Эмнэлгэ хэхэдээ ямар эмые ямар сагта уулгаха, хоорондонь ямар зайтайгаар тарилга хэхэб гэһэн ветеринарна хүдэлмэрилэгшэдэй заабарине наринаар сахиха хэрэгтэй. Заримдаа олон хурьгадай үбшэлхэдэ бүхэли үдэртөө хониной хотон соо байха хэрэг гарадаг.

Гэхэтэй хамта хурьгалһан хонидые зүбөөр харууһалха, эдеэлүүлхэ шухала. Түрүүшын 2—3 үдэр хурьгалһан хонидые гансахан үбһөөр дуран соонь эдеэлүүлжэ, уһаар хүсэд хангадагбди. Хурьгалһаар 3—4 хоноһон хонидто тус бүридэнь 200—300 грамм хүртэхөөр таряа талханай зүйл, зелёнко болон силос дуран соонь үгтэдэг. Иигэжэ һайнаар эдеэлүүлэгдэһэн эхэ хонид һүтэй байжа, хурьгадынь түргэнөөр түлжэдэг.

Эхэ хонидые, хурьгадые минеральна тэжээлээр хүсэд хангаха хэрэгтэй. Отарадамнай саг үргэлжэ дабһан, мел, хужар бэлэн байдаг. Мелые жэжэхэнээр бутаруулаад, дабһатай холижо үгэхэдэ зохид.

Ахалагша хонишон отарынгаа бүхы хонидые үдэртөө эрхэ бэшэ хоёр дахин (үглөөгүүр, үдэшэлэн) адаглажа хараха ёһотой. Хони адуулһан хүндэ ямар хонин мууса эдеэлнэб гэжэ ажаглажа ябахые хэлэгдэдэг гээшэ. Эдэ бүгэдэ ямар удхатайб гэхэдэ, олон хонидой дундаһаа үбшэлһэн малые саг соонь олохо шухала. «Олон хонин сооһоо үбшэлһэн нэгэ-хоёр хони олохонь бэрхэтэй» гэжэ зарим хонишод хэлсэдэг. Энэнь буруу. Хэрбээ отарын хонишод саг үргэлжэ адаглажа байбал, үбшэлһэн хонидые тэрэ доронь тодорхойлжо болохо. Һая үбшэлжэ эхилжэ байһан хонине эмнэхэдэшье түргэн эдэгэдэг. Хониной ямар үбшэндэ дайрагдадаһые тодорхойлхын тула веттехнигые дуудадаг байнабди. Тиигээд тэрэнэй заабаряар үбшэн хонине эмшэлдэгбди.

Гадна хонишон бүхэн зун-намарай сагта һайн шанартай үбһэ ногоон зандань хатаажа абахые оролдодог. Хурьгалһан хонидто силос эдюулхэдэ илангаяа һайн. Иигэжэ харууһалагдаһан хурьгад дүрбэ һаратай болоходоо 23—26 килограмм татадаг юм.

Мүнөө совхознай намда энэ үбэл түрэхэ 700 толгой түлгэн хонидые даалгажа үгөө. Тэдэ хонидоо үрэжүүлээд, мүнөө шэнэ түл абахаар бэлдэжэ байнабди. Түрүүшынхеэ түрэхэ хонидые зүбөөр харууһалха, хурьгадыень һайнаар түлжүүлхын тула бүришье ехээр оролдохо хэрэгтэй. Залуу хонин хурьгалхадаа ядардаг, хурьгаяа голодог. Тиигэбэшье манай отарын хонишод энэ жэлдэ 100 хонин бүриһөө адагынь 100 хурьга түлжүүлхэ, хонин бүриһөө 3,5 килограмм нооһо хайшалха зорилготой.

Залуу нүхэдүүд, ажал хүдэлмэридөө амжалта түйлажа, Бурят ороноо хонин һүрэгөөр бүрхөөхыетнай үнэн зүрхэнһөө хүсэнэб.

ОРДЕНТО ХОНИШОНОЙ БЭЛЭГ

Ажалша бүхэриг хонишон Чимит Замбуланова Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо хорин табан жэл хонишоноор хүдэлжэ байнхай.

Энэ хонишон жэл бүри хурьгадые хоролтогүй һайнаар түлжүүлхэ, нооһо хайшалха уялгаяа ходо дүүргэжэ, правлениин, партийна эхин организациин зүгһөө магтаалда хүртэдэг. Жэшээтэ ажалайнгаа түлөө Чимит Замбуланова Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнагданхай.

Жэлэй дүрбэн сагта хонидоо тарган, мяхалиг байлгаха гэжэ нүхэр Замбуланова оролдодог. Илангаяа бэлшээриин сагта хонидоо эдеэлсэтэй, һайн ногоотой газарта шадамар бэрхээр адуулжа, шадал хүшыень шангадхадаг.

— Тарган тобироор үбэлжөөндэ оруулагдаһан хонидые һайса харууһалаад байхада, шанга хүйтэндэ тамираа алдахагүй. Хабар зундаашье түргэн мяхажадаг,—гэжэ Чимит Замбуланова хөөрэнэ.

Нүхэр Замбуланова баян дүй дуршэлөө залуушуулда дамжуулан үгэдэг юм. Тэрэнэй дахуулжа һурғаһан Даши-Дондок Монтоев һайн хонишон болонхой.

Энэ жэл Чимит хонишон 100 хонин бүриһөө 98 хурьга түлжүүлжэ абаад, хонин бүхэнһөө 3 килограмм 800 грамм нооһо хайшалаа.

Энэ хонишомнай КПСС-эй ЦК-гэй ээлжээтэ Пленумдэ үнинэй бэлэдэжэ, хонидоо эрхимээр харууһална. Ерэхэ жэлдэ 100 хонин бүриһөө 110 хурьга түлжүүлхэ уялга абанхай.

Е. Сухадаева.

Баргажанай аймаг.

РЕСПУБЛИКЫМНАЙ ПРЕДПРИЯТИНУУДТА

Ажалаа һайжаруулһан бригада

Хүдэлмэришэдэй Онохой гэжэ тосхон жэлһээ жэлдэ ехэ болоно. Гэрнүүд олоороо баригдана. Соёл культурын эмхи зургаануудай, магазинуудай гэр байра олоор ашаглалгада үгтэнэ. Барилгын эдэ хүдэлмэрине гол түлэб барилга-хабсаралгын участогайхид хэдэг байна.

Даажа абаһан барилгаяа саг болзор соонь, шанар һайнтайгаар дүүргэхын түлөө тус участогайхид ехэ оролдолго гаргана. Барилгашадай мүрысөөндэ нүхэр Нургали Кодировай хүтэлбэрилдэг барилгашадай бригада онсо шалгарна. Бригадын гэшүүд оролдосотойгоор хүдэлмэрилжэ, халаанайнгаа даабарине 140 процентһээ доошо дүүргэнэгүй. Барилгашад нүхэд А. Хлебодаров, К. Павлов, Б. Пержаков, А. Ермоленко, Е. Грудинин, Н. Машанов гэгшэд һайнаар хүдэлмэрилжэ, хамаг ажалаа һайн шанартайгаар бүтээдэг юм.

Тус бригадынхид коммунистическэ ажалай нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө тэмсэһээр үнихэнэй. Барилгашад олон мэргэжэлтэй болохо гэһэн уялгаяа амжалтатайгаар бэелүүлжэ байна. Мүнөө тэдэнэр барилга дээрээ ямаршье ажал хэжэ шадаха болонхой. Иигэжэ бригада һарынгаа даалгабари үлүүлэн дүүргэнэ. Ажалдаа амжалта түйлахаһаа гадна, нийтын ажалда эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

Г. Павлов.

Бүхы хэрэгсэлээр хангана

Хэдэхэн хоноод долоон жэлэй хоёрдохи жэл—1960 он гарахань. Үдэр ерэхэ бүри Тимлюйскэ цементно-шиферэй заводой цех бүхэнэй коллектив продукци үйлэдбэрилгөөр абаһан уялгаяа дүүргэхын түлөө шангаар тэмсэжэ байна.

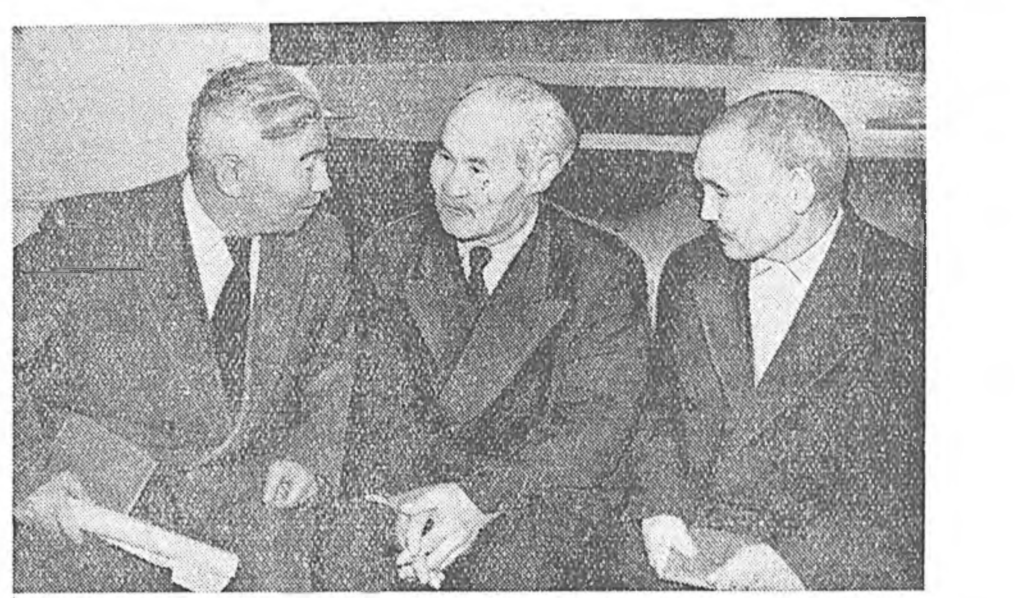
Эдэ коллективүүдэй дундаһаа заводой транспортна цехын хүдэлмэришэд хэлэһэн үгэеэ амжалтатайгаар бэелүүлнэ. Тэдэнэр заводойнгоо теплоэлектроцентралине түлишөөр, заводоо хэрэгтэй бүхы түүхэй эд болон материалаар таһалдалгүйгөөр хангана. Үдэр соо дунда зэргээр 80 шахуу вагондо шифер болон цемент ашаалан ябуулна, олон арбаад вагонуудаар асарагдаһан нүүрһэ, мрамор буулган абадаг байха юм.

Һаяхан үнгэрһэн Советскэ Конституциин һайндэрэй хүндэлэлдэ ажалай вахтада жагсаһан тус цехынхид халаан бүхэнэйнгөө нормые холо үлүүлэн дүүргэжэ, тэрэ һайндэрые угтаһан байна. Мүнөө тэрэ амжалтаяа улам арьбадхан, транспортна цехынхид бүхы техникэеэ бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглахын түлөө тэмсэнэ. Паровозой машинистнууд Д. Крицкий, Кабанов, ашаа тээдэг кранай машинистнуудай орлогшонор Кисуткин, Альянов болон бусад бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлмэрилжэ, үнэн сэхэ ажалай үльгэр жэшээ харуулна.

Ж. Гомбоев.

Украинын ССР. КПСС-эй ЦК-гэй декабриин Пленумэй болохын урдуур Украинада шэнэ патриотическа хүдэлөөн эхилээ. Сталинска областиин Константиновска районой таряашад ойрын 2—3 жэлэй турша соо гектар бүриһөө 200 пүүдһээ бага бэшэ ороoһо таряа абахын түлөө социалистическэ мүрысөө дэлгэрүүлээ.
Зураг дээрэ: үрэһэ шалгадаг Константиновска лабораториин ахалагша лаборантка Людмила Горидько (наада таладань), лаборантка Светлана Свитло кукурузын үрэһэ шалгажа байна. **ТАСС-эй фотохронико.**

Зураг дээрэ: арадай дуу дуулагша, РСФСР-эй габьяата артист Н. В. Таров, арадай аман зохёолые үнинэй суглуулагша С. П. Балдаев, үльгэршэн, ПВЗ-гэй кислородно станциин слесарь Н. Е. Жетухаев гэгшэд забһарлалгын үедэ хөөрэлдэжэ байна. **А. Мантаевай фото.**

Арадуудай аман зохёол шэнжэлэгшэдэй конференци

Арадуудай аман зохёол шэнжэлэгшэдэй конференци үсэгэлдэр хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлээ.

Үглөөнэй суглаан дээрэ «Сибириин арадуудай үльгэр туужануудые түүхэтэй холбожо шэнжэлхэ шухала асуудалнууд» гэһэн һонирхолтой элидхэл хэлэ бэшэг шэнжэлхэ эрдэмэй кандидат нүхэр С. С. Суразаков (Горный Алтай) хэбэ.

Түвын автономно областиин делегат нүхэр А. Х. Калзан түва арадай аман зохёолой шэнжэлэл ябуулжа байһан тухайгаа хөөрэжэ үгэбэ.

Казахска Наукануудай академиин зүгһөө нүхэр Турламбек Сыдыков конференцие халуунаар амаршалаа.

Ангар мүрэнэй уһанда абтаха газарнуудаар ябаһан экспедициин дүнгүүд тухай Эрхүүгэй гүрэнэй университедэй доцент нүхэр Н. О. Шарагшинова хэлэһэн байна.

Братска далай доро орохо газарнуудаар аман зохёолой, энтографическа экспедици ябажа, һонин баримтануудые суглуулаа гэжэ нүхэр А. А. Селявская хөөрөө.

Удаань Кемеровэй багшанарай институдай багша нүхэр И. В. Мальцев, Барнаулай багшанарай институдай багша нүхэр В. А. Василенко гэгшэд элидхэлнүүдые хэбэ.

Конференци дээрэ хамтадаа 19 элидхэл болон мэдээсэлнүүд хэгдэбэ. Элидхэлнүүдэй һүүлээр зүбшэн хэлсэлгэ эхилээ.

И. Ярневский.

„ОЛЗО ТАНЬАА ОРОНОГҮЙ..."

Он жэлэй ошохо бүри манай Ахын колхознигуудай ажабайдал һайжаржа, эрдэм гэгээрэл, соёл болбосорол улам хүсэтэйгөөр хүгжэнэ.

Энээнние иимэ жэшээ харуулна: 4—5 жэлэй урда тээ аймагтамнай миил культурын 9 гуламта, 4 киноустановко хүдэлдэг байгаа. Харин мүнөө культурно-гэгээрэлэй арбаад гаран эмхи зургаанууд, 13 киноустановко хүдэлнэ. Һүүлэй жэлнүүдтэ аймаг дотор малшадай байрын гэрнүүд, культурно-ажаһуудалай барилганууд олоор баригдажа эхилээ. Энэ жэлдэ аймагай түб—Орлигто арбаад гаран гэр, гостиница, мастерской, хүүгэдэй ясли гэхэ мэтэ шэнээр баригдажа ашаглалгада үгтөө. Мүнөө Орлигой ажалшад өөһэдынгөө хүсөөр хоёр дабхар Культурын байшан барижа байна. Колхоз бүхэн өөһэдын киноустановкотой, клубтай, библиотекэтэй болонхой. Тэндэ ажалай һүүлээр үдэшэ бүри залуушуул сугларжа, кино харадаг, хатар наада эмхидхэжэ, шэнэ газетэ, журнал уншажа, сагаа культурнаар үнгэргэдэг.

Гэхэтэй хамта бидэ, культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэд, республикын кинопрокат, культремснабта ехэхэн гомдолтойбди.

Кино харагшадай эрилтээр һара бүри кинопрокадта репертуарна түсэб табижа эльгээдэгбди. Теэд кинопрокат тэрэ эрилтыемнай анхаралдаа абадаггүй, өөһэдөө мэдэжэ, хуушарһан, хэдэ дахин Ахада табигдаһан картина эльгээдэг. Заримдаа нэгэ киногой хоёр хэһэг ерэдэг. Жэшээнь, энэ зун «Звездный мальчик», «41-й год» гэжэ фильмнүүдэй Ахада гаража байхада, баһа тиимэ картинануудые эльгээгээ. «Поэма о море» гэжэ фильм һара болонгүй дахин һөөргөө ерээ.

— Мэнэ һаяхан гаргаһан картинаяа баһа юундэ табихатнайб,—гэжэ кино харагшад манда эрилтэ хэдэг. Энэ эрилтэнь тон зүб. Шэнэ фильмнүүд республикын киноэкранууд дээрэ гараһанайнгаа удаа манай Ахада жэл тухай боложо ерэхэдээ хуушаршаһан, абяаниинь муудашаһан, лентэнь оло дахин таһарһан, няагдаһан ерэдэг. Заримдаа лентэнь эхи захагүй гү, али һүүлэйнь кадрнууд үгы, ехэнхидээ 3-дахи категориин болошоһон байдаг. Шэнэ картина эльгээгыт гэжэ кинопрокадһаа гуйхадамнай танай аймаг холо, фильмнүүд удаан боложо бусана, тиигээдшье танһаа олзо багаар манда ороно гэжэ харюусадаг. Тиимэншье тиимэ. Бидэ түсэбөө дүүргэжэ шададаггүйбди. Юундэб гэхэдэ, хуушан, хэдэн дахин гараһан картинын ерэхэдэ хүн тон үсөөн харадаг бшуу.

Һарын репертуарна түсэб 25 картинада табихадамнай, 15—20 картина журналгүйгөөр, арбан хоногой болзортойгоор эльгээдэг. Аймагай 9 колхозой киноустановкодо арбан хоног соо табижа үрдинэгүйбди. 2—3 колхозуудта гаргаад лэ, болзор соонь бусааха баатай болодгоно. Арбан хоногһоо дээшэ болобол яла ашаха ха юм. Энэ арбан хоногойнь болзор Ахын аймагта даншье бага гээшэ. Ядахын сагта 15—20 хоног байбалнь, үшөө бараг байгаа.

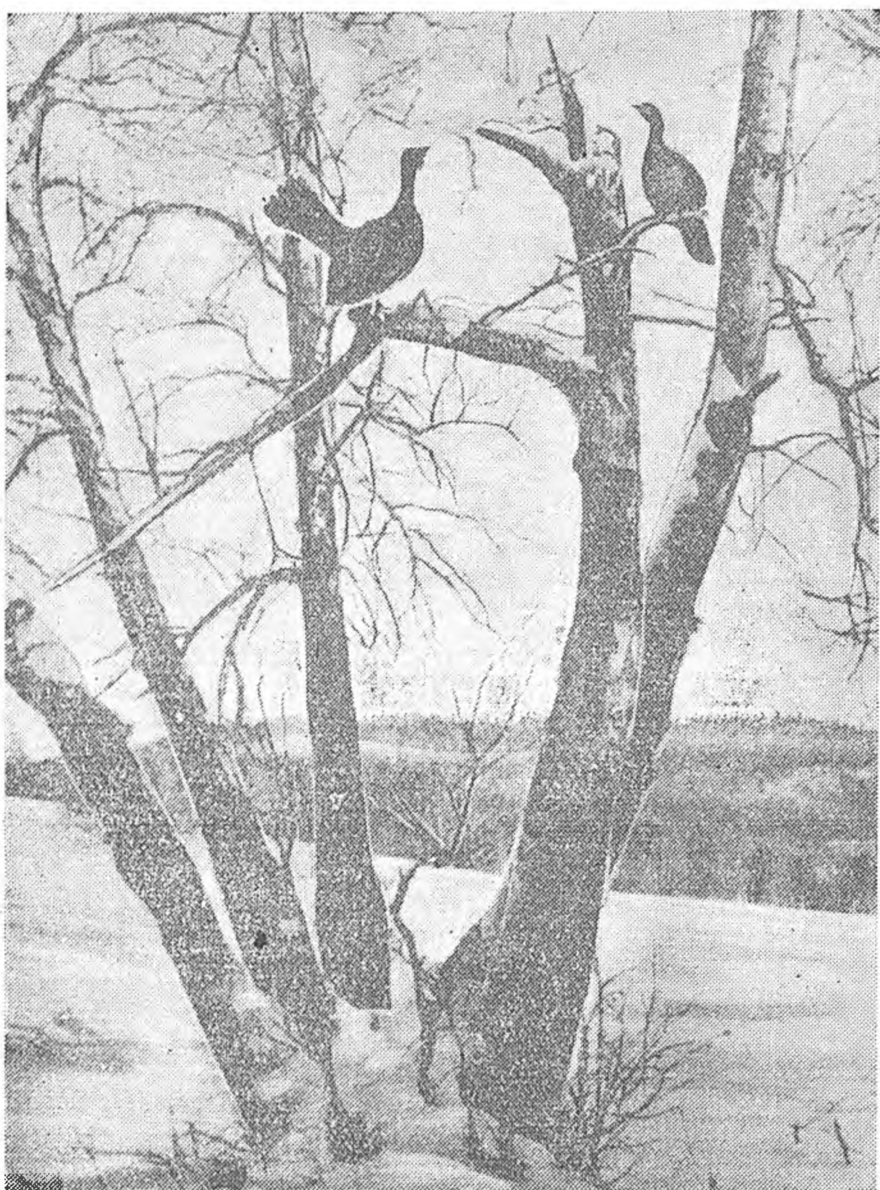
Мүн культремснаб киноустановконуудые материальна частяар хангадаг, эбдэрһэн, хуушарһан аппаратура, моторнуудые заһажа үгэдэг гээшэ. Теэд энэ харюусалгадаа хайша хэрэгээр хандана. Манай киноаппарадууд, моторнууд булта хуушаранхай, ходо эбдэрдэг. Эбдэрһэн деталь һэлгэхэ гэхэдэ, запас часть байхагүй. Жэшээнь, пассик, проекционно, абяанай лампочканууд гэхэ мэтэ огто үгы. Энэ зун заһагдаад ерэһэн «ПП-16-1» маркын киноаппаратура түрүүшынгээ сеанс гаргажа шадахагүй байшоо. Тэрэнээ дахин һөөргэнь культремснабта эльгээхэ баатай болообди. Иигэжэ һөөргэ урагшань ябуулжа байхада, малшад кино хараха аргагүйдэнэ, мүн хэды ехэ мүнгэн зөөри хии гаргашалагдана гээшэб.

Культурын министерство иимэ байдалые мэдэжэ байбашье, киногоор түсэбөө юундэ дүүргэнэгүйбта гэжэ хонходожол, бэшэг эльгээжэл байдаг.

Иигэжэ бэшэг бэшэжэ, хонходожо байнхаар, хажуудаа байһан кинопрокадай, культремснабай ажалдахи дутуу дунданнуудыень усадхаа һаань, зүбшье, мандашье ехэ һайн боложо үгэхэ һэн.

А. Бардунаев,
Культурын байшангай киномеханик.

МАНАЙ РЕСПУБЛИКА ДОТОР

Үбэл ой соо. Б. Поповой фотоэтюд.

Шэнэ мэргэжэл шудална

Ниитын эдеэ хоолой предприятинуудта хүдэлхэ хүнүүдые, тэрэ тоодо столово, чайна даагшад, эдеэ шанагшадые бэлдэхэ зорилготойгоор Заиграйда эмхидхэгдэһэн столово-һургуули энэ жэлдэ олон мэргэжэлтэдые бэлэдхэн гаргаа. Һаяшаг, декабриин 15-да, энэ һургуули дүүргэжэ гараһан залуушуул эдеэ хоол бэлдэхэ дүй дүршэлтэй танилсаһанаа харуулба. Комсомолшууд Надежда Родионова, Валентина Полякова, Нина Кукушкина болон бусад «5» сэгнэлтэ абаа. Һургуули дүүргэжэ гарагшад хоёрдохи, гурбадахи разрядай кулинарнууд болоод, аймпотребсоюзай предприятинуудта хүдэлхөөр мордобо.

Ерэхэ жэлэй январь соо тус һургуулида бүри олон хүн абтажа, шэнэ мэргэжэл шудалхань.

Д. Колмаков.

Хоёр областиинхидай мүрысөөн

Читын областиин, Бурядай АССР-эй баскетболистнар һаяшаг «Труд» гэжэ спортын бүлгэмэй залда сугларжа, мэргэжэл шадабаряа туршалсаба. Энээнэй урда тээхи гурбан уулзалгын болоходо айлшад шүүһэн юм.

Ээлжээтэ уулзалгадашье айлшад бэлэдхэлтэй байһанаа харуулаа. Уулзалгын эхилхэдэ Улан-Удэ городой зооветеринарна институтай баскетболистнар Чита городой суглуулагдамал командатай уулзажа, 52:88 тоотойгоор шүүгдээ. Удаань Бурядай суглуулагдамал команда Читын областиинхидтай наадажа, 32:79 тоотойгоор шүүгдээ.

А. Игумнов.

Колхоз соогоо магтуулагша

Маша басаган үшөө һургуулида һуража байхадаа малда ехэ анхаралтайгаар хандадаг, зунайнгаа амаралтын үедэ эхэ эсэгэдээ туһалагша һэн. Энэ басаган хоёр жэлэй саада тээ 7 класс дүүргэмсээрээ һаалишан болохо гэжэ шиидээд, эхынгээ даажа байһан үнеэдые тушаажа абаһан юм.

Закаменай аймагай «Победа» колхоздо хүдэлдэг эдир һаалишан түрүүшынгээ үдэрһөө үнеэдээ һайнаар харууһалжа, колхоз соогоо сууда гаранхай. Комсомолой гэшүүн Мария Бадмаева байгша 11 һарын туршада даажа абаһан үнеэн бүриһөө 1378 литр һү һаажа, партиингаа ЦК-гэй ээлжээтэ Пленумые эрхим бэлэгтэйгээр угтахань.

Б. Шоёнов.

Һонирхолтой номууд

Сибириин, Алас Дурнадахи арадуудай аман зохёол шэнжэлэгшэдэй конференциин Улан-Удэдэ болохын урда тээ Бурядай номой хэблэл хэдэн номуудые хэблэн гаргаа.

«Бурядай аман зохёол яажа суглуулхаб» гэһэн гаршагтай номые С. Балдаев, Г. Туденов гэгшэд бэшэһэн байна. Дуу, үльгэр, туужануудые, оньһон үгэ, таабари гэхэ мэтые хайшан гэжэ суглуулха тухайда тэрэ номой 1-дэхи бүлэг соо хэлэгдэнэ. Бэшэһэн материалаа хайшан гэжэ зүбөөр согсолхо тухай номой 2-дохи бүлэгтэ заагданхай.

Энэ ном арадай аман зохёол суглуулагшадта ехэ туһа хүргэхэ байха.

***

Оньһон үгэ, таабари гэхэ мэтэ арадай аман зохёолой баялигые үнинэй суглуулдаг Д. Мадасон республикынгаа ажалшадай дунда мэдээжэ болонхой юм. Нүхэр Мадасоной суглуулһан «таабаринууд» һаяхан ном болгогдожо хэблэгдээ. 715 таабариһаа бүридэһэн энэ суглуулбаринь үхибүүдтэ зорюулагданхай. Гэбэшье ехэ хүнүүд баһал һонирхон уншаха байха. Юуб гэхэдэ, энээнһээ урда тээ бурят арадай дунда хэлсэгдэдэг таабаринууд иимэ олоор суглуулагдаагүй юм. Номой автор таабаринуудаа бүлэг бүлэгөөрнь согсолон гаргаһан байна.

О. Тармаханова.

ХҮНХИ СООҺОО БАРИГДАҺАН НОРКО

Һаяшаг Анаа голой эрьеэр хура шубуудые агнажа ябатараа соолгын дэргэдэ амархаяа һуубаб. Соолгын гүнзэгыгөөр малтагдаһые обёорон, тэрээн руу шагаахадамни, тойроод ехэ хүнды хүнхи байба. Тэрэнэй утань зуу гаран метр, үргэниинь гушаад метр шахуу байгаа.

Хүнхи соо иишэ тиишээ шагаажа байтарни, гэнтэ нэгэ амитан нюдэндэм торолдобо. Харан гэһээм урдаһаамни нэгэ норко гүйжэ ябаба. Намайе харамсаараа тэрэ бишыхан ан хажуу тээшээ халба һүрөөд, тэрьелхэ һанаатай байбашье, мухар хүнхи сооһоо хайшаашье гаража ошохо аргагүйдөө.

Соолгын хүнды соо бариһан ангаа абажа, гэртээ олзотой бусаа бэлэйб.

В. Цыденов.

Даниин Коммунистическэ партиин политбюрогой тогтоол

КОПЕНГАГЕН, декабриин 17. (ТАСС). Профсоюзуудай болон эзэд баяшуулай хоорондохи харилсаае гуримшуулха ябадал хараалһан хэлсээе профсоюзуудай болюулһантай дашарамдуулан Даниин Коммунистическэ партиин политбюро тогтоол баталан абаһан байна. Энэ тогтоол соонь хүдэлмэришэдэй гурбан гол эрилтэ дурсагданхай: предприятинуудай хүтэлбэридэ хүдэлмэришэдэй зүгһөө нүлөө үзүүлгые хангажа шадахаар демократическа хиналта тогтоохо; хүдэлмэришэдые эзэдэй өөрынгөө үзэмжөөр ажалһаа гаргаха эрхые хаһаха; хүдэлмэришэдэй этигэмжэтэдые эзэдэй ажалһаань гаргахые хорихо.

Эдэ эрилтэнүүдэй бэелүүлэгдээд байхада профсоюзууд хүдэлмэришэн ангиин аша туһые бэеэ даагаад, шууд хамгаалдаг ангиин организаци болохо байна гэжэ тогтоол соо саашадаа хэлэгдэнэ.

Англиин компартиин мэдүүлгэ

ЛОНДОН, декабриин 18. (ТАСС). Урда-Африкын Союзай эд бараа худалдажа абахаһаа 1960 оной февралиин 20-һоо мартын 19 хүрэтэр арсаха гэһэн хэмжээе дэмжэжэ байһан тухайгаа Англиин Коммунистическэ партиин политическэ комитет мэдүүлһэн байна. Энэ хэмжээ-ябуулгада элдэб профсоюзууд, түрүү организацинууд хабаадалсаха юм.

Урда-Африкын Союзай правительство үндэһэ яһанай илгаа гаргадаг. Энэ уршагта политикада эсэргүү кампани бүхы Англи дотор дэлгэржэ байна гэжэ мэдүүлгэ соо тэмдэглэгдэнэ. Энэ политикада эсэргүү хэмжээ-ябуулга дары эхилхыень үндэһэ яһанай дарлалтада эсэргүүсэдэг хүнүүдые комитет мэдүүлгэ соогоо уряална.

Д. Эйзенхауэр Туниста ерэбэ

ТУНИС, декабриин 17. (ТАСС). Холбоото Штадуудай президент Д. Эйзенхауэр мүнөөдэр «Де Мойн» гэжэ крейсерээр Туниста ерэбэ.

Англида олон хүн хүдэлмэригүй болонхой

ЛОНДОН, декабриин 17. (ТАСС). Англиин ажалай министерствын мэдээсэһэнэй ёһоор, декабриин 7-ной байдалаар 455 мянган хүн — Англида хүдэлмэригүй байгаа. Хойто Ирландида хүдэлмэригүйшүүл бүхы хүдэлмэришэдэй 7,1 процентнь, Шотландида — 4,3 процентнь болоно.

ВФП-гэй гүйсэдкомой сесси дүүрэбэ

БУХАРЕСТ, декабриин 17. (ТАСС). Профсоюзуудай бүхэдэлхэйн федерациин гүйсэдкомой сесси эндэ болоод дүүрэбэ. ВФП-гэй гэшүүндэ абаха тухай Ирагай профсоюзуудай бүгэдэниитын федерациин мэдүүлгые сесси хаража үзөөд, тэрэниие өөрынгөө гэшүүндэ абаха гэжэ нэгэн дуугаар шиидхээ.

Сессиин түгэсхэлэй заседани дээрэ хэдэн документнүүд: юрэнхы резолюци, буу зэбсэг бүхы дээрэнь, хүсэдөөр хуряаха тухай деклараци, эхэнэрнүүдэй уласхоорондын үдэрэй тогтоогдоһоор 50 жэлэй ойтой дашарамдуулан ВФП-гэй гүйсэдхэхэ комитедэй хандаһан хандалга, атомай хүсые амгалан ажалда хэрэглэхэ талаар профсоюзай экспертнүүдэй комисси байгуулха тухай шиидхэбэри, бүхы оронуудай хоорондо экономическа, худалдаа наймаанай холбоо барисаа саашадань хүгжөөхэ зорилгоор профсоюзуудай бүхы дэлхэйн конференци эмхидхэхэ тухай шиидхэбэри, ВФП-гэй пропагандистска ажал-ябуулга шангадхаха асуудалнуудаар шиидхэбэри баталан абтаа.

Делидэхи уласхоорондын хүдөө ажахын выставкэ

ДЕЛИ, декабриин 16. (ТАСС). Выставкэдэ бэлэдхэл хэхэ комитедэй түрүүлэгшэ Индиин эдеэ хоолой болон хүдөө ажахын министерстводэхи гүрэнэй министр Дешмукх һамгантаяа уласхоорондын хүдөө ажахын выставкэ дээрэхи советскэ павильондо ороо. Тэрэ часай турша соо павильоной экспонадуудые анхаралтайгаар хараа.

Уласхоорондын хүдөө ажахын выставкын нээгдэхэдэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущевой эльгээһэн бэшэгые ехээр һайшааха зуураа, Дешмукх нигэжэ мэдүүлээ. Энэ амаршалга бүгэдын сэдьхэлые хүдэлгэнэ. Юуб гэхэдэ, агууехэ үзэл суртал дэлгэрүүлһэн юрын үгэнүүдээр үнэн зүрхэнһөө энэ амаршалга бэшэгдэнхэй. Амаршалгын түлөө министр үнэн зүрхэнэй баясхалан хүргөө.

Павильонһоо гаража ошоходоо, һайшаалайнь дэбтэртэ Дешмукх нигэжэ бэшээ: «Угаа ехэ һонирхолтой павильон байна. Минии амаршалгые, выставкэдэ агууехэ Советскэ Союзай иимэ үргэнөөр хабаадаһанайнь түлөө үнэн зүрхэнэй баясхалангые тогтоожо абыт».

Хархис этэгээдүүдэй түсэбүүдые Фидель Кастро буруушаана

ПЕКИН, декабриин 17. (ТАСС). Синьхуа агентствын корреспондент Гаванаһаа иигэжэ дамжуулна. Сахарай промышленностиин хүдэлмэришэдэй федерациин съезд дээрэ Кубын премьер-министр Фидель Кастро үгэ хэлээ. Тиихэдээ, Кубада эсэргүүгээр гадаадын оронуудай зэбсэгтэ добтолго хэхэдэ таарамжатай эрхэ байдал бии болгожо байһанайнь түлөө хархис этэгээдүүдые, тэдэнэй хэблэлые Кастро буруушааһан байна. Зарим хархис этэгээдүүдэй хорото муухай түсэбүүд Кубын дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралсаха, тэрээндэ эсэргүүгээр хариин гүрэнүүдэй зүгһөө зэбсэгтэ добтолго хэхэ ябадалда туһална гээд премьер-министр хэлэһэн байна.

30 миллион песын чек съездын даалгабаряар тэрэнэй түрүүлэгшэ Кастродо дамжуулан үгөө. Оронойнгоо промышленностиие хүгжөөлгэдэнь правительствода туһаламжа үзүүлхэ зорилгоор сахарай промышленностиин хүдэлмэришэд энэ мүнгэ зөөри суглуулһан байгаа.

НАТО-гэй соведэй сесси хаагдаба

ПАРИЖ, декабриин 18. ТАСС-эй корреспондент В. Сысоева иигэжэ мэдээсэнэ: НАТО-гэй соведэй гурбан үдэрэй сессиин дүүрһэнэй һүүлээр, үсэгэлдэр үдэшэ коммюнике толилогдоо. НАТО-гэй асуудалнуудые, уласхоорондын байдалые совет зүбшэн хэлсээ гэжэ тэрээн соонь хэлэгдэнэ.

Атлантическа союз «саашанхи жэлнүүдтэшье шухала хэрэгтэй» гэжэ НАТО-гэй соведэй сессидэ хабаадаһан министрнүүд тоолоно гээд коммюнике соо хэлэгдэнэ.

Уласхоорондын оршон байдалай һайжаржа байһые хараадаа абангүйгөөр, Хойтоатлантическа союз НАТО-гэй сэрэгэй хүсэ шадалые саашадань нэмээхэ хараа бодол баримталба гэжэ коммюникеһээ эли боложо үгэнэ. «Союзай түгэлдэр хүсэтэй байхын тулада ехэ оролдолго гаргаха хэрэгтэй гэжэ министрнүүд үгэсэ ойлголсоо» гээд коммюнике соо хэлэгдэнэ. «Советскэ сэрэгэй хүсэ шадал нэмэжэл байһаар» гэһэн мэдүүлгэнүүдээр дурсагдаһан үһэрюу хараа бодолоо зүбтүүлхые коммюникегэй авторнууд оролдоно.

Гэбэшье НАТО-гэй совет иигэжэ мэдүүлнэ. «Хиналта тогтоон, буу зэбсэг бүхы дээрэнь хуряаха гээшэ урда мэтэ баруун оронуудай зорилго болоно. Энэ талаар урагшатай хэмжээ абахын тулада бүхы арга боломжонууд хэрэглэгдэхэ.

Зүүн болон баруун оронуудай хоорондо болохоёо байһан хэлсээн тухай асуудалые НАТО-гэй совет зүбшэн хэлсээд, энэ хэлсээндэ бэлэдхэлгэдэ НАТО-гэй хабаадалсаха гуримые тодорхойлоо. Баруун гүрэнүүдэй правительствонуудые толгойлогшонорой хэлсээнэй дүүрэһэнэй һүүлээр (декабриин 19-дэ эхилхэ) эдэ хэлсээнүүдэй дүнгүүдые зүбшэн хэлсэхын тулада декабриин 22-то НАТО-гэй совет дахяад зарлагдаха гэжэ коммюнике соо тэмдэглэгдэнэ.

Зүүн болон баруун оронуудай дээдэ тушаалтадай хоорондо болохоёо байһан хэлсээнүүд гол шухала асуудалнуудые шиидхэлгэдэ туһалха бэзэ гэжэ хүсэжэ байһанаа НАТО-гэй совет түгэсхэлдөө элирхэйлэн мэдүүлһэн байна.

Сессиин хүдэлмэрилжэ байха үедэ НАТО-гэй гэшүүдэй хоорондо гараһан арсалдаанууд, тусхайлбал, дурсагдаһан бүлэглэлэй зэбсэгтэ хүсэнүүдые Америкын командованиин мэдэл доро оруулан нэгэдүүлхэ тухай асуудалаар США Франци хоёрой хоорондохи арсалдаан, тэрэшэлэн бусад арсалдаата асуудалнууд тухай коммюнике соо дурсагдаагүй байһанда анхарал хандуулхаар. Энэ баримта тухай Франс Пресс агентство зааһан байна.

«Политическэ, сэрэгэй, научна, экономическа хэмжээнүүдээр, тэрэшэлэн хиналта тогтоолготойгоор буу зэбсэг хуряаха талаар 10 жэлэй холын хараата түсэблэлгэ хэхыень» НАТО-гэй соведэй саг үргэлжын түлөөлэгшэдтэ даалгагдаа гээд коммюнике соо мэдээсэгдэнэ.

НАТО-гэй соведэй удаадахи ээлжээтэ сесси 1960 оной майда Стамбулда болохо байна.

АТЕИСТЫН БУЛАН

Шажан мүргэлэй заншалнуудай хархис удха тушаа

Шажан мүргэлэй заншал, гурим, тэрээнэй элдэб ёһолол гээшэ эртэ урда сагта, анха түрүүн һэжэг һүзэг, бэшэрэлэй ябадал бии болохотой хамта хэдэн арбаад мянган жэлэй урда бии болоод, арад зоной, амитанай байдалай хүгжэхэтэй хамта, үнгэ зүһөө хубилгаһаар мүнөө хүрэтэр ерэһэн түүхэтэй. Тэрэнэй үлэгдэлынь мүнөө үеын зарим хэды һүзэгтэнэй дунда үргэлжэлһөөр.

Хүн түрэлтэн эртэ урда сагта зэрлиг байха үедөө ажабайдалай, ухаан оюунай талаар тон ехэ бүдүүлиг байһан, юртэмсын жама ёһон болохо байгаалиин али элдэб үзэгдэлые тайлбарилжа шадахагүй, байгаалитай тэмсэхэ арга хүсэгүй байһан юм. Иимэ шалтагаан дээрэһээ байгаалиин элдэб үзэгдэл болохо: тэнгэриин дуун, сахилгаан, нара, һарын хиртэлгэ, вулканай дэлбэрэлгэ, газарай хүдэлхэ, уһанай аюул болохо, аадар мүндэрэй орохо, һолонгын татаха, тэнгэриин улайха гэхэ мэтын элдэб үзэгдэлнүүдтэй дайралдахадаа, тэрээнһээ айха, һүрдэхэ, хооһон шанартай юумэндэ этигэхэ гэхэ зэргын һүзэг бии болоһон байгаа.

Энэ мэтэ һүзэг мүргэлэй бии болохотой хамта бурхан тэнгэри гэхэ гү, али хада уулын, гол горхоной «эзэд», онго тэнгэриин хооһон шанартай юумэндэ шүтэхэ, тэрэниие тахиха, хүндэлхэ мэтын заншал бии болоһон юм. Энээнтэй хамта хооһон хубхай бурхан тэнгэри хүн зон хоёрой хоорондо үгэ залгагшад гэжэ нэрэтэй элдэб мүргэлэй ёһо баримталагшад — жрецүүд, бөөнэр, бүри һүүлэй үедэ ламанар бии болоһон гэжэ шэнжэлхы ухаанай эрдэм эли тодо баримтатайгаар тодоруулһан байгаа.

Хүн түрэлхитэнэй түүхэдэ ангинуудай—дарлагша, дарлагдагша ангинуудай бии болохотой хамта, хүнэй хүниие мүлжэдэг болохотой хамта шажан мүргэл гээшэмнай ангиин удхашанартай болоһон байна. Эртэ урдын шажан мүргэлэй бүдүүлиг заншалнуудые мүлжэгшэ анги өөһэдынгөө аша туһада хэрэглэдэг болоһон, олониитые мүлжэхэдэнь тэрэнэй шухала зэбсэгынь болоһон байгаа. Жэшээлхэдэ, будаадын, христианска, исламай шажанууд бии болоһон сагһаа хойшо мүлжэгшэ ангида алба хэдэг байһаниинь мэдээтэй.

Ямаршье шажан мүргэлэй, илангаяа ламын шажанай ламанарые харахада, гол ёһонь иимэ байха юм: юртэмсэ гээшэ сансар нирван хоёрто багтадаг; хүнэй нюдэндэ харагдахагүй һүнэһэн гэжэ юумэн хүн бүхэндэ байдаг гэхэ гү, али хүндэ хойто урда түрэл гэжэ байдаг гэхэ; хүнэй нарата юртэмсэдэ олоһон бэе гээшэ саг зуурын юм гэдэг номнолтой. Тиимэһээ хүн гээшэ энэ наһандаа үргэл мүргэл ехээр хэжэ, буян хэшээхэ, хойто түрэлдөө бурхан тэнгэриин орондо түрэхын тулада буян хэхэ ёһотой гэжэ ламанар номнодог. Хэрбээ ламын номнолые гүйсэдхөөгүй һаа, гурбан муу заяанда—тамын орондо түрэхэш гэжэ хүн зониие айлгадаг байна.

Хүндэ һүнэһэн, хойто түрэл гэхэ мэтын юумэн байдаггүйнь мэдээтэй. Иимэ худал хуурмаг номнолые ламанар һанаанһаа абажа зохёоһон, бэшэһэн юм. Энэ хархис удхашанартай богоолшолгын үеын үзэл сурталые ламанар үни холын сагһаа хэлэдэг, номнодог, идхадаг байгаа, энэ сурталые мүнөө үе хүрэтэр асарһан байна.

Дэлхэйн пролетаринарай агууехэ багшанар Маркс, Энгельс, Ленин шажан мүргэл хүн зондо айхабтар ехэ хоротой, антинаучна, хархис удхашанартай, хүн зониие мунхаруулдаг хара тамхин мэтэ юумэн гэжэ һургаһан байна. Шажан мүргэл гээшэ хүрэнгэтэн ангиин ажалшан арадые дарлан мүлжэхэ зэбсэг мүн гэжэ эдэнэр тодорхойлһон юм.

Хэнэйшье мэдэһээр, совет арад бурхан тэнгэриин аша туһаар бэшэ, харин марксизм-ленинизмын сэсэ мэргэн һургаалай заабаряар жаргаланта байдалтай болоо, мүнөө коммунизм байгуулжа байна. Мүнөө шажан мүргэлэй харанхы мунхаг, мухар һүзэг үгы боложо байна. Энээн дээрэһээ харахада, шажан мүргэл гээшэ хүн түрэлтэнэй түүхэдэ нэгэ үедэ бии болоод, мүн нэгэ үедэ, мүнөө социализм-коммунизмын үедэ үндэһэгүйгөөр үгы болохо ёһотой. Урданай сагта ламын шажантанай 10 гаран һайндэр, 50 гаран мүргэлэй ёһолол заншалнууд, хэдэн зуун уншалга, хурал мүргэлнүүд гэхэ мэтэнүүд олонхинь орогүй үгы болонхой. Хэды тиимэ болобошье, шажан мүргэлэй нэгэ хэды ёһолол заншалнуудай үлэгдэл зарим газарта хүн зоной бодолһоо үшөө гараадүй гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Жэшээнь, «маани», «юм»; «сахюуса» хуруулха, «гүрэм», «заһал» уншуулха; «обоо» тахиха гэхэ мэтын элдэб заншалнуудые зарим газарта тэмдэглэхэ ушар үзэгдэнэ. 1958 ондо Заиграйн аймагта «маани» уншуулһан, тэрэнэй үргэл табисада 20 гара мянган түхэриг мүнгэ, 160 килограмм тоһо, 200 шахуу килограмм сахар, пряник болон бусад зүйл сугларһан байна. Мүн Хориин, Яруунын, Хэжэнгын, Түнхэнэй, Иволгын аймагуудта мүнгэ, алта, эдеэ хоолой зүйл «маани» уншажа, ламанар суглуулжа абаһан юм. Эдэ мэтын заншал үнгэргэхэдэнь хүн зон олоороо суглардаг, һүүлээрнь архидаан болодог. Иигэжэ колхоз, совхозуудай ажалда һаад, тойбо татагдадаг гээшэ.

Манай орон дотор шажан мүргэлэй үлэгдэлнүүд саашаа бэхижэхэ ямаршье үндэһэ һууригүй, мүлжэгшэ ангиин усадхагдахатай хамта энээнэй үндэһэн үгы болоһон байна бшуу. Гэбэшье шажан мүргэлэй элдэб ёһолол заншалнууд огтолон үгы болоо гээд байха бэшэ, харин олониитэ ажалшадай дунда соёл сурталай хүдэлмэри улам шангадуулха, байгаалиин элдэб үзэгдэлнүүдые эрдэм ухаанай ёһоор тайлбарилха ёһотойбди. Илангаяа залуу үетэнэй дунда энэ хүдэлмэри һайжаруулагдаха зэргэтэй. Юуб гэхэдэ, шажан мүргэлэй хархис удхашанартай номнол илангаяа залуушуулай дунда дэлгэрүүлхые хүсэдэг байна.

Атеизмын пропагандые бүхы талаарнь шангадхаха гээшэ тон шухала. Партиин XXI съезд дээрэ нүхэр Н. С. Хрущев хүн зоной оюун ухаанай, һанал бодолдо үлэһэн капитализмын үлэгдэлнүүдые усадхан үгы хэхэ, буржуазиин үзэл сурталтай эрид тэмсэхэ гэжэ зааһан байна. Энээниие бэелүүлэн, шажан мүргэлэй, тэрэнэй элдэб эсын ёһолол заншалнуудай хархис удха шанар тухай хүн зондо ойлгуулжа үгэхэ шухала.

Н. Гармаев,
лектор-атеист.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—46-32, зам. редактора—32-74, отв. секретаря—27-37, отделов: партийной жизни—34-05, сельского хозяйства и советского строительства—47-59, промышленности и транспорта, пропаганды, информации—35-14, культуры—24-74, писем и рабселькоров—40-49, отдел переводов, корректорская—35-95, бухгалтерия—37-32. Для междугородных переговоров—16.

Н01224. г. Улан-Удэ, Типография Министерства культуры Бурятской АССР Зак. № 5135.